Ҳақсевар, она юрт, мангу бўл обод!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

Вилоят ижтимоий-сиёсий газетаси ◆ TOSHKENT HAQIQATI

1928 йил 11 декабрда асос солинган • 1997 йил 4 октябрь, шанба • № 79 (10.958) • Эркин нархда сотилади

МИНТАҚАВИЙ ХАВФСИЗЛИКНИНГ УЗОҚ МУДДАТЛИ КОНЦЕПЦИЯСИ

Сентябрь охирида Вашингтонда Ўзбекистон Республикаси Президенти И. Каримовнинг «Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари» китобининг тақдимоти — илмий-амалий семинар бўлиб ўтди.

Ўзбекистон Республикасининг АҚШдаги элчихонаси ва Жон Хопкинс университети ҳузуридаги халқаро тадқиқотлар мактабининг Марказий Осиё институти «Марказий Осиё бўйича академик тадқиқотларнинг аҳволи ва истиқболлари» халқаро анжумани доирасида ўтган семинарнинг ташкилотчилари бўлдилар.

Семинарда АҚШ Маъмурияти, конгресси, Давлат департаменти вакиллари, ижтимоий, ишбилармон ва таҳлил доиралари, халқаро ташкилотлар ва Вашингтонда рўйхатдан ўтган дипломатик корпус намояндалари, журналистлар иштирок этдилар. Анжуманда Ўзбекистон ва Марказий Осиё масалалари билан шуғулланувчи илмий ва ижтимоий-сиёсий ташкилотлар, шу жумладан, Гарвард университети, Стратегик ва халқаро тадқиқотлар маркази, Вудро Уилсон маркази ҳузуридаги Кеннон институти олимлари фаолияти кенг намойиш этилди.

Марказий Осиё институти президенти Ф. Стар конференцияни очатуриб минтақавий хавфсизликнинг асосий тенденцияларини ёритиб берди ҳамда Ўзбекистон Президенти китобининг Марказий Осиёда ўтаётган жараёнларнинг моҳиятини тушуниб етишдаги долзарблигини таъкидлаб ўтди.

Ўзбекистоннинг АҚШдаги элчиси С. Сафоев ўз маърузасида китобнинг асосий мазмуни хусусида тўхталиб, йиғилганларга Ўзбекистон раҳбариятининг Марказий Осиё минтақасининг барча нуқталарида барқарорликни сақлаш ва тинчлик ўрнатиш бўйича ташаббуслари ва амалий ҳаракатлари ҳақида сўзлаб берди.

Марказий Осиё институти профессори Ч. Фейрбэнкс Ўзбекистон Президентининг янги асарининг илмий аҳамияти билан бир қаторда унинг асосида минтақадаги ҳавфсизликнинг бир маромдаги ва узоқ муддатли концепцияси ётганини, миллий можароларни ҳал этиш ва унинг олдини олиш бўйича амалий тавсияларга эга эканини таъкидлади.

«Жаҳон» АА.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

Р. М. ҚОСИМЖОНОВГА «ЎЗБЕКИСТОН БЕЛГИСИ» КЎКРАК НИШОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Ватанимиз обрўсини, шон-шуҳрати ва шарафини юксалтириш йўлидаги катта хизматлари ҳамда жаҳон миқёсида эришган улкан ютуқлари учун шахмат бўйича халқаро гроссмейстер Рустам Машкурович Қосимжоновга «Ўзбекистон белгиси» кўкрак нишони берилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти

И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
1997 йил 2 октябрь.

Рустам ҚОСИМЖОНОВ:

«ОРЗУИМ ЖАҲОН ЧЕМПИОНИ БЎЛИШ»

Ўтган куни Тошкентдаги «Олимпия шон-шуҳрати» музейида республикамизнинг иқтидорли ёш шахматчиси Рустам Қосимжоновга «Ўзбекистон белгиси» кўкрак нишонини топшириш маросими бўлди. Мамлакатимиз раҳбарининг Фармонини Президентнинг давлат маслаҳатчиси Т. Алимов ўқиб эшиттирди ва юксак мукофот билан тақдирлади. Сўнгра Президент туҳфаси — мукаммаллашган компьютерни Республика Бош вазирининг ўринбосари А. Азизхўжаев топширди.

Тошкент Давлат университетининг механика-математика факультети 3-курс толиби, халқаро гроссмейстер Рустам Қосимжоновни юксак унвон ва мукофот билан қутлаб, суҳбатлашдик.

— Рустамжон, Сиз жуда кўп хорижий мамлакатларда ўтказилган шахмат мусобақаларида иштирок этиб, бир неча бор ғолибликни қўлга киритгансиз. Бугун эса «Шахмат бўйича халқаро гроссмейстер» унвонига сазовор бўлдингиз...

— Дарҳақиқат, Германия, Франция, Бразилия, Венгрия, Бирлашган Араб Амирликлари мамлакатларида ўтказилган шахмат мусобақаларида ўз кучим ва маҳоратимни синаб кўришга муваффақ бўлдим. 1994 йилда илк бор ўсмирлар ўртасида Осиё чемпиони бўлганимда йўлбошчимиз Ислом Каримов менга оқ фотиҳа тилаб, компьютер совға қилган эдилар. Президентимизнинг совғаси мени янгидан-янги муваффақиятларга ундади. Ўз устимда янада кўпроқ ишлашга, сабоқ олишга даъват этди. Ўшанда мен «Шахмат бўйича халқаро гроссмейстер» унвонини олишга ҳаракат қиламан, деб ваъда бергандим. Қилган ҳаракатларим зое кетмади. 1994 йил Венгрияда, 1995 йил Бразилияда бўлиб ўтган ўсмирлар ўртасидаги жаҳон чемпионатида 3-ўринни эгаллаб, икки бор бронза медали билан тақдирландим. 1996 йилда Макаода 20 ёшгача бўлганларнинг Осиё чемпионатида 2-ўринни, шу йили Бирлашган Араб Амирликлари мамлакатида катта ёшлиларнинг Осиё командалари чемпионатида ҳамда Францияда ўтказилган гроссмейстерлар турнирида ғолибликни қўлга киритдим. Яқинда Тошкентда бўлиб ўтган Ўзбекистон чемпионатида эса юртимиз чемпиони бўлиш бахтига муяссар бўлдим. Шахсан Президентимиз Ислом Каримовнинг республикамизда иқтидорли ёшларни қўллаб-қувватлаш ва уларни юзага чиқариш борасидаги саъй-ҳаракатлари туфайлигина ушбу улкан совринга сазовор бўлдим. Билмадим, балки менга қадар ҳам Ўзбекистонда бир неча шахматчилар етишиб чиққан, эҳтимол уларнинг номи тарих зарварақларида ёзилмай қолгандир. Лекин бугун юртимизда ҳар бир соҳа фидойиларига алоҳида эътибор кўрсатилмоқда. Буни менга берилган «Ўзбекистон белгиси» кўкрак нишонидан ҳам билсак бўлади. Бундай ютуқларга эса мустақиллик шарофати туфайли эришмоқдамиз.

Ҳар гал ўйин бошланишидан олдин юртимиз байроғи осмон узра ҳилпираганда, давлатимиз мадҳиясининг оҳанграбо куйи жаранглаганда беихтиёр қалбим туғёнга келади, тўлқинланади. Шу Байроқ, шу Мадҳия, Ватанимиз мустақиллиги абадий бўлсин, деб юртимиз шаънини ҳимоя қилишга киришаман. Ватан туйғуси эса ҳар нарсадан кучли.

— Илк устоз ва мураббийларингиз ҳақида ҳам тўхталсангиз.

— Шахмат ўйинининг сир-синоати, ҳар бир донани ушлашдан олдин, «етти ўлчаб, бир кесиш» ни акам, шахмат устаси номзоди Хуршид Қосимжоновдан ўрганганман. Шунингдек, устозларим Александр Грушевский, Сергей Пинчуклар ҳам ўз ғайратларини аямасдан сабоқ беришди.

— Рустамжон, келгуси режаларингиз ҳақида ҳам қисқача гапириб берсангиз?

— Режаларим кўп. Аввало, университетни муваффақиятли тугатиш, шахмат равнақига қўлимдан келганча ҳисса қўшиш. Қадимдан шахмат санъати ўлкамизда гуллаб-яшнаган, юртимиз шахмат ватани бўлган. Президентимиз томонидан спортга, жумладан шахмат ва шахматчиларга кўрсатилаётган ғамхўрликларга жавобан бор кучимни, ғайратимни катталар ўртасида жаҳон чемпиони бўлиш учун курашга қаратаман. Менинг саъй-ҳаракатларим туфайли мустақил юртимизнинг номи дунё бўйлаб яна ва яна жаранглашини ният қиламан. Бу кун мен учун унутилмас дақиқалар бўлиб қолади.

Рўзибой ҲАМИДОВ суҳбатлашди.

ВИЛОЯТ ҲАЁТИ

янгиликлар, одамлар, воқеалар

БОЗОРНИ ЎРГАНИБ...

«Ўзбекистон кимё машинасозлиги заводи» ҳиссадорлик жамияти жамоаси мамлакатимизда нефть ва газ саноатининг ривожланишига муносиб ҳисса қўшиб келмоқда. Бу ерда халқ хўжалиги эҳтиёжлари учун мураккаб асбоб-ускуналар ишлаб чиқарилмоқда.

Лекин машинасозлар янги маҳсулот турларини ҳам тайёрлаш йўлидан боришяпти. Улар бозор талабларини ҳисобга олиб, қатор янги мосламаларни тайёрлаш технологиясини ўзлаштирдилар. Жорий йилда сув узатиб беришда қўлланиладиган электр сув тортгич ишлаб чиқарила бошланди. Яқинда жамоа яна бир янгиликка қўл урди. Турли хил механик аралашмаларидан ўзини-ўзи тозаловчи фильтр тайёрлаш йўлга қўйилди. Бу янги маҳсулот турларини етказиб бериш бўйича тушган буюртмалар тўла бажарилмоқда.

Собир ҲАМИДОВ.

ТАШХИС «ТЕЛЕКЎПРИК» ОРҚАЛИ ҚЎЙИЛДИ

ВИЛОЯТИМИЗ соғлиқни сақлаш тизимида беморларни назорат қилишнинг янги-янги усулларидан кенг фойдаланилмоқда. Яқинда республика акушерлик ва гинекология илмий тадқиқот институти марказий залида ўрнатилган «телекўприк» ускуналари Бекобод шаҳри туғруқ мажмуи билан боғланди.

Бекободлик шифокорлар кўзгуда навбатма-навбат беморларни кўрсатиб, тошкентлик мутахассислардан маслаҳат сўраб бордилар. Институтдан туриб гинеколог олимлар беморларга ташхис қўйиб муолажа усулларини айтиб турдилар. Зудлик билан ўтказиладиган операцияларни аниқлаб, уларни ижро этишга кўмаклашдилар.

«Телекўприк» алоқаси шифохоналар билан боғланиш ҳар томонлама қулайлик яратишини мазкур тадбир яққол кўрсатди. Республикада биринчи марта хорижлик мутахассислар, таниқли олимлар, барча вилоятлар соғлиқни сақлаш бошқармалари бошлиқлари иштирокида ўтган бу тадбир кутилгандан ҳам яхши самара берганлиги олимлар томонидан қайд этилди.

Ушбу телеалоқа жараёнида иштирок этган Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазири Шавкат Каримов бундан буён соғлиқни сақлаш тизимида «телекўприк» орқали даволаш кўлами кенгайиб боришини билдирди.

Саидвали ҲАСАНОВ.

ТЕРИМ ҚЎШИҚҚА УЛАНМОҚДА

ЧИНОЗ тумани маданият ходимлари пахта йиғим-теримида ўз санъатлари билан ҳисса қўшмоқдалар.

Яқинда бу ерда Республикада хизмат кўрсатган артист, туман маданият бўлими мудири Мамажон Нурматов раҳбарлигида ансамбль тузилиб, пахтакорларга хизмат кўрсата бошлади.

Улар пешин пайтида дала шийпонларида, теримчи ва механизаторлар ҳузурида ўз санъатларини намойиш қилмоқдалар. Охунбобоев номли жамоа хўжалигида бўлган учрашув кишиларда яхши таассурот қолдирди. Сайёр ансамбль шунингдек, «Эшонобод» жамоа хўжалиги далаларида пахта тераётган ёш ўқитувчилардан иборат бригада аъзоларига ҳам концерт қўйиб бердилар. Туман маданият бўлими ходимлари бундан ташқари далалардан шу кунгача 20 тоннадан ортиқ пахта териб топширишди.

Орзиқул МАЪМУРОВ.

БЎКАНБОЙГА ГАЗ КЕЛДИ

ЮҚОРИЧИРЧИҚ туманидаги Кавардон қишлоғига табиий газ келганига анча йиллар бўлган.

Аммо унинг «Бўканбой» маҳалласи «зангори олов»дан баҳраманд эмасди. Яқинда бўканбойликлар ҳам ўтин, кўмир ташвишидан бутунлай қутулишди.

Маҳалладаги юзга яқин хонадон табиий газ билан таъминланди. Бу қулайликни яратишда туман газ корхонаси, маҳалла қўмитасининг собиқ раиси марҳум Серикбой Аширбоев, маҳалла фаоллари Афсерик Қўшқулов, Абдуқаюм Мирсалманов, Нурмуҳаммад Тожибоев, Илҳом Аҳмедовларнинг саъй-ҳаракатлари ва қўшган ҳиссалари катта бўлди.

Латифжон МАНСУРОВ.

ВИЛОЯТ ҲАЁТИ

янгиликлар, одамлар, воқеалар

ҚЎШИМЧАСИ 250 ТОННА БЎЛАДИ

САБЗАВОТЧИЛИКДА меҳнатни ташкил этишнинг оила, ижара пудрати усулларини қўлланиш, деҳқонларга амалда эрк берилганлиги — ерлардан самарали фойдаланиш, ҳосилдорликни ошириш имкониятини бермоқда.

ҚИБРАЙ туманидаги Т. Нормуҳаммедов номли жамоа хўжалиги туманда биринчилардан бўлиб сабзавот сотиш йиллик режасини бажарганлигининг боиси ҳам шундадир. Жамоа хўжалиги айни кунга қадар мўлжалдаги 3550 тонна ўрнига 3650 тонна маҳсулот етказиб берди.

— Деҳқонларимизнинг таклифи ва ташаббуси билан яна бир хайрли ишга қўл урдик, — дейди жамоа хўжалигининг раиси Обидхожи Султонов. — Ҳисоблаб чиқсак, ҳар гектар қулупнайзордан 100 минг сўм соф фойда олиш мумкин экан. Биз эса бу соҳага эътибор бермай қўйдик. Бу камчиликни тугатишга киришдик. Қулупнайзорлар учун алоҳида ер ажратиб, кўчатини экиб қўйдик. Яна келажакда қулпнай экилган майдонлар 30 гектарга етади.

Жамоа хўжалиги меҳнаткашлари эл дастурхонини турли хил нозу-неъматлар билан тўкин қилиш учун ана шундай меҳнат қилмоқдалар.

Ҳали далаларда ҳосил сероб. Улар йил охиригача режага қўшимча яна 250 тонна сабзавот етказиб беришга аҳд қилдилар.

Адуҳамид ФОЗИЛОВ.

«КЕЙС»: КУНЛИК УНУМ — 25 ТОННА

Юқоричирчиқ туманидаги Аҳмад Яссавий номли кооператив хўжалиги бу йил пахтадан мўл ҳосил етиштирди. Йиғим-теримга пухта тайёргарлик кўрилгани, белгиланган тадбирлар изчиллик билан амалга оширилаётганлиги сабабли, қўлда ва машиналар билан пахта теришда юқори унумга эришиляпти. Айни кунларда хўжалик далаларида 19 та терим агрегатлари тўла қувват билан ишлаяпти. Куни-кеча пахтазорда Америкада ишлаб чиқарилган «Кейс-2022» русумли терим машинаси ҳам ишлай бошлади. Бу агрегат ғоят юқори иш унуми билан ўз афзаллигини кўрсатаётир. У билан ҳар куни 25 тоннадан пахта териб топширилмоқда.

***СУРАТДА:** Аҳмад Яссавий номли хўжалик далаларида ишлаётган «Кейс-2022» русумли пахта териш машинаси; 6-бригада бошлиғи Бойдулла Колхозов, машина-трактор саройи бошқарувчиси Эркабой Отабоев, хўжалик бўлим бошқарувчиси Сайдали Устапердиев терим сифатини кўздан кечирмоқдалар.*

А. МАЛЬЦЕВ олган сурат.

КУНИГА БЕШ ФОИЗДАН ОШЯПТИ

«Тошовул» жамоа хўжалиги пахта йиғим-теримида Қуйичирчиқ туманида пешқадамлик қиляпти. Бу ерда ҳар куни давлатга йиллик режанинг беш фоизидан ошириб ҳосил топширилмоқда.

— Бунга биз пахта йиғим-теримини ташкил этишга янгича ёндошаётганимиз сабабли эришяпмиз, — дейди хўжалик раиси Александр Ким. — Шу кунларда 800 дан кўпроқ хўжалик аъзолари далада пахта теряпти. Булардан ташқари 1500 дан ортиқ ҳашарчилар ҳам ёрдамлашмоқда. Теримчилар билан ҳар беш кунда иш ҳақи ҳисоб-китоб қилиб бориляпти. Энг кўп пахта терган ва илғорлик қилаётган кишиларга даланинг ўзида пул ва қимматбаҳо мукофотлар беряпмиз.

Терим машиналари иш бошлагач, хирмонга янада барака кирди. Ҳозир далаларда 18 та «зангори кема»лар ишлаяпти. Кенжаали Олтибоев, Ўрозбек Тойбеков, Абдумалик Иброҳимовлар кечгача машина бункеридан 4—5 тоннадан ҳосил тўкмоқдалар. Уларга терилган ҳар бир тонна пахта учун 90 сўмдан ҳақ тўланаяпти. Дала шийпонларида икки маҳал иссиқ овқат тайёрланмоқда. Пахтаси машиналар билан териб олинаётган Ўсканбой Абдусаматов, Ҳайитбой Давренов, Оллаберган Тўйбоев бошлиқ бригадаларда кунига режанинг 7—8 фоизигача етказиб ҳосил топширилмоқда. Хўжалик бошқаруви энг илғор механик ҳайдовчиларни рағбатлантириш режаларини тузди. Совринга қора мол ва бошқа мукофотлар ажратилди.

Яна бир янгилик: Эрали Йўлдошев бошлиқ деҳқон-фермер хўжалиги давлатга 25 тонна пахта топшириб, режани бажарди. 6 гектар ернинг ҳар гектаридан 35 центнердан хирмон кўтарилди.

Саиджон МУСТАФОЕВ.

Вилоят туманларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида 1997 йил 3 октябргача бўлган МАЪЛУМОТ

(режага нисбатан фоиз ҳисобида)

Биринчи устун — туманлар, иккинчи устун — бир кунда, учинчи устун — мавсум бошидан буён

Чиноз	2,48	51,64
Ўртачирчиқ	3,68	46,24
Янгийўл	2,75	41,68
Юқоричирчиқ	4,01	39,16
Бекобод	2,30	38,37
Бўка	2,62	36,76
Пскент	2,15	34,10
Қуйичирчиқ	2,10	25,93
Оққўрғон	0,69	5,04
Вилоят бўйича	2,43	33,61
1996 йилда бўлган эди	2,30	31,02

АЗИЗ МУШТАРИЙЛАР!

Мамлакатимизда 1998 йил учун вақтли матбуот нашрларига обуна бошланди. Эслатиб ўтамиз: «Тошкент ҳақиқати»га обуна нархи бошқа газеталарга нисбатан бирмунча арзон.

ШАХСИЙ ОБУНАЧИЛАР учун бир йиллик обуна нархи — 1020 сўм;
ярим йилга — 510 сўм;
уч ойга — 225 сўм;
ТАШКИЛОТЛАР УЧУН:
йиллик обуна нархи — 1848 сўм,
ярим йилга — 924 сўм,
уч ойга — 462 сўм.

Бизнинг индекс:
якка обуначилар учун 205
ташкилотлар учун: 206

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»га ёзилинг.

1 октябрь куни вилоятимизнинг барча шаҳар ва туманларида ўқитувчилар ва мураббийлар куни кенг нишонланди

ГУЛЛАР АТАЛГАН КУН

ДУНЁДА муаллимдан таълим олмаган ким ва қайси касб эгаси бор? Таъбир жоиз бўлса мукаммал яратилган техникалардан тортиб, оддий биз ёзаётган қоғознинг ишлаб чиқарилишида ҳам ўқитувчининг ҳиссаси бор. Муаллимлик ана шундай табаррук касб. Дадил айтиш мумкинки, ана шу эъзозли касб эгалари мамлакатимизда муносиб қадр топмоқда. 1997 йилдан бошлаб 1 октябрь — ўқитувчилар ва мураббийлар куни умумхалқ байрами сифатида нишонланганлиги унга янгича мазмун бахш этди.

1 октябрь куни оммавий ахборот воситаларида Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонунининг эълон қилинишида ҳам рамзий маъно бор. Бу Қонун таълим тизимида инқилобий ўзгаришларни, ўзига хос йўлимизни бошлаб берди.

Вилоятимизнинг барча шаҳар ва туманларида ўқитувчилар ва мураббийлар куни кенг нишонланди. Байрамона безатилган маданият саройлари, ҳиёбонлар, истироҳат боғлари нафақат таълим ходимлари, балки етти ёшдан етмиш ёшгача бўлган барча кишиларни ўз оғушига чорлади. Улар шу куни устозлари ва мураббийларини улуғ кун билан табриклаш учун қўлларида қучоқ-қучоқ гуллар билан келдилар. Зеро, муаллимлар ана шундай эъзозга ва ҳурматга сазоворлар.

Вилоятнинг бош тадбири Янгийўл шаридаги маданият кошонасида бўлиб ўтди. Шу куни ўқитувчилар ва мураббийларга энг яхши тилаклар билдирилди. Байрам арафасида республика ҳукуматининг юксак мукофотларига сазовор бўлганларга орден ва нишонларни вилоят ҳокими Эркин Рўзиев топширди. Кошонада ўтирган ўқитувчилар ва устозлар кўзидаги севинч ёшлари уларнинг ўзларига кўрсатилаётган эътибор ва ғамхўрликдан миннатдор эканликларини ифодалаб турарди.

Бундай тадбирлар вилоятимизнинг Тошкент, Қибрай туманлари, Чирчиқ, Олмалиқ, шаҳарлари... қўйинг-чи, ҳар бир туман ва шаҳарда бўлиб ўтди. Энг муҳими, ҳокимликлар шу куни ўз устозларини, мураббийларини, тарбиячиларини шарафладилар.

— Аслида мамлакатимизда ўқитувчи мустақилликка эришилган кундан бошлаб ўз қадрини топа бошлади, — дейди вилоят халқ таълими бошқармаси бошлиғи Олег Тожиев. — Бугун Ўзбекистон Қаҳрамонлари ичида ҳам, юксак унвон ва мукофотлар соҳиблари орасида ҳам кўплаб ўқитувчиларни кўриш мумкин. Биргина 1997 йилда 300 дан ортиқ муаллим ва тарбиячилар ана шундай Ватаннинг юксак мукофотларига сазовор бўлдилар. Хусусан, уларнинг 24 нафари Тошкент вилояти вакилларидир. Биз бундан ғоятда фахрланамиз ва меҳнатимиз шундай баҳоланаётганлиги учун Президентимизга ва ҳукуматимизга ўз миннатдорчилигимизни билдирамиз.

Шу куни бундай дил сўзларини ҳаммадан эшитиш мумкин эди. Шуниси эътиборлики, ўқитувчиларга берилаётган баҳо халқимизга берилган баҳодир. Чунки халқ хўжалигининг барча жабҳаларида меҳнат қилаётган кишилар ана шу ўқитувчилар ва мураббийларнинг шогирдлари, ўқувчиларидир.

Шундай қилиб, халқимиз яна бир ўзининг катта байрамига эга бўлди. Энди ҳар йили биз сиз билан 1 октябрь куни ўқитувчилар ва мураббийларимизни, бутун халқимизни қутлаймиз.

Ўзбекистон — чет элликлар нигоҳида

БУЮК КЕЛАЖАККА ШУБҲА ЙЎҚ!

Юртимиз мустақиллиги тўғрисида хорижлик замондошларимиз — чет эллик олимлар, сиёсат арбобларининг фикри алоҳида эътиборга лойиқ.

Англиянинг Манчестер университети доктори Чигдем Балим-Хардинг инглиз ёшларига Осиё мамлакатлари тарихи фанидан сабоқ беради. Олима ўзбек миллатининг этник тарихи ва Ўзбекистоннинг бугунги тарихи ҳақида тадқиқотлар олиб боради.

«Жаҳон» ахборот агентлиги мухбири олима билан суҳбатлашди.

— Хардинг хоним, суҳбатимизни Ўзбекистон Мустақиллиги тўғрисидаги фикр-ўйларингиз билан бошласак.

— Авваламбор, ўзбек халқини мустақиллигининг 6 йиллиги билан қутлаш имконини берганингиз учун миннатдорчилик изҳор этаман.

1991 йилда Ўзбекистон халқи учун янги давр бошланди — у ўз йўлини танлаб олди. «Мустақиллик» сўзи ўзбеклар учун янги тушунча эмас эди. Чунки улар ҳар доим мустақиллик учун курашиб келганлар. Ўз тарихларининг энг қоронғу кунларида, олдга қўйилган мақсадларига эришмаган ҳолларда ҳам ўзларини қалбан мустақил ҳис этганлар. Ҳар қалай XXI аср бўсағасида мустақил ва демократик давлат қуриш машаққатли вазифадир. Тарихчилар, сиёсат арбоблари ҳамда иқтисодчилар, бундай пайтда аниқ маслаҳат беришга қодир эмаслар.

Ўзбекистон Мустақиллигини эълон қилгач, иккита муҳим муаммога дуч келди: биринчиси — халқаро ҳамжамият томонидан эътироф ва ҳурмат этилувчи демократик фуқаролар жамиятини ривожлантириш қандай кафолатланиши мумкин, иккинчи — мамлакат иқтисодини қайси йўл билан тараққий эттириш керак? У баҳоли қудрат бу муаммоларни ҳал этишга киришди. Бор-йўғи 6 йил ўтгач, Ўзбекистон бу борада маълум ютуқларга эришиб, халқаро ҳамжамият томонидан Осиёнинг юраги ва улкан имкониятлар мамлакати сифатида тан олинди. Шунинг ўзиёқ мағрурланишга арзигулик ҳолдир.

— Сиз Ўзбекистондаги барқарорлик асослари деб нималарни биласиз?

— Биринчидан, Ўзбекистон географик жиҳатдан муҳим сиёсий ўринни эгаллайди. Иккинчидан, у кучли давлатчилик анъаналарига эга. Учинчидан эса, у маърифат, санъат ва маданият маркази бўлган. Ўтмишнинг энг ёмон шароитларида ўзбек халқи ўз анъаналари ва маданиятини сақлаб қола олди.

Ўзбекистон иқтисодий жиҳатдан кенг имкониятларга эга. Уларни ишга солиш учун бу соҳадаги ўзига хос муаммолар тез орада ҳал этилмоғи лозим.

Ўзбекистон учун энг муҳим масала бу — демократик, фуқаролар жамиятини барпо этиш. Узоқ йиллар давомида ташқи дунёдан ажратилган ҳолда яшашга мажбур бўлган ўзбек халқи бугунги кунда дунё ҳамжамиятига юз тутди. Энди у янгича яшаш тарзини қабул этмоғи даркор.

Мустақиллик эълон қилиш ва демократик республика барпо этиш ўзбек халқи тарихидаги муҳим воқеадир. Шуни таъкидлаш жоизки, бу йўлда сабр-тоқат бўлиши керак, чунки қийинчиликлар бирданига ўз ечимини топмайди. Муҳими — Ўзбекистон мустақилликка эришгач, энг тўғри йўл — демократик йўлни танлади.

— Ўзбекистоннинг келажаги тўғрисида фикрингизни билмоқчи эдим?

— Халқаро сиёсатдонларнинг очиқдан-очиқ айтганларидек, Ўзбекистоннинг келажаги жуда-ям порлоқ. Мен бу ўринда Ўзбекистоннинг энг муҳим бойлиги — халқи ҳақида тўхталмоқчиман.

Осиёнинг юрагида бўлиш дегани, бу ҳар хил маданиятлар, анъаналар ва эътиқодлар марказида бўлиш демакдир. Бундай хилма-хиллик Ўзбекистонни ўзига хос маданият марказига айлантирди.

Ўзбек халқининг ички гўзаллиги тўғрисида ҳам гапирмай бўлмайди. Унинг юксак қалблилиги ва меҳрибонлилигининг чеки йўқ. Ўзбеклар оқил, меҳнатсевар ҳамда сабр-тоқатлидирлар. Ўзбекистон ёшлари ўқишга, билимга чанқоқ, ҳақиқатгўй, ҳалол меҳнат қилиш билан мақсадга эришишни ният қиладилар.

Мен ўзбек аёллари тўғрисида алоҳида тўхталиб ўтишни истар эдим. Ўйлайманки, Ўзбекистон ҳукумати аёлларга ҳозиргидек ғамхўрлик кўрсатишни давом эттирса, нур устига аъло нур бўларди. Ҳар доим ўзбек аёлларининг чидамлиликлари, яратувчанлиги ва оқилалигидан завқ оламан. Улар ўзбек анъаналарини бор ҳолича сақлашга лаёқатлидирлар. Миллатга бундан ортиқ нима керак?

Ҳа, Ўзбекистоннинг келажаги порлоқ, у бугунги авлоддан келажак авлод бахти учун фидойилик талаб этади.

— Чет эллик тарихчи олима сифатида ўзбек миллий тарихининг қайта тикланишига муносабатингиз?

— Шубҳасиз, тарих ҳар қандай миллат учун муҳимдир. Ўзбеклар энг кўҳна ва бой тарих соҳиблари бўлишдек бахтга эгалар. Лекин уларда ўз асл тарихини ўрганиш ва миллий ёдгорликларини дунёга танитиш мажбурияти ҳам бор. 1996 йилда Амир Темур юбилейининг кенг тантана қилинишини мен Ўзбекистонда янги даврнинг бошланганлиги деб билдим ва умид қиламанки, ана шу воқеадан сўнг Ўзбекистон барча тарихчилар учун марказ бўлиб қолади.

Тарихни «бўяб», керакли ҳолда халқига кўрсатиш қўрқинчли нарсадир. Ўзбекистон мана шу омадсиз даврни бошидан ўтказди. Миллий тарихнинг ўта шовинистик тарзда бузилиши кишиларда ишончсизлик туғилишига, миллат ўртасидаги бирликнинг емирилишига олиб келиши мумкин. Хайриятки, Ўзбекистон бу йўлда адашмади.

XXI аср ёлғиз этник миллатчилик асри бўлмайди, аксинча глобализация янада кўпроқ куч билан давом этади. Шундай экан яна бир масала — бу ўзбек миллий маданияти ва бойликларини дунёвий маданият билан ҳамоҳанг қилишдир. Ана шу маънода ўзбек миллий тарихини билишни ўта муҳим деб биламан. Чунки бу билим кишиларни биргаликда дунё ҳамжамиятига аъзо, ривожланган мамлакат бунёд этишга ундайди.

Кези келганда мени жиддий қизиқтирувчи яна бир мавзу устида тўхталмоқчиман. Бу тил масаласидир. Мен Ўзбекистоннинг барча соҳаларда ўзбек тилини кенгроқ қўллашга бўлган эътиборидан жуда бахтиёрман.

Беруний ОЛИМОВ,
«Жаҳон» АА, Лондон.

Пахта-97

ҚАДР ВА БАРАКА

Тақдир тақозоси билан мен узоқ йиллардан буён қишлоқ хўжалигига даҳлдор турли хил раҳбарлик лавозимларида ишлаб келмоқдаман. Ўзимнинг иш фаолиятим, ҳаётий тажрибамдан шуни яхши биламанки, қаерда инсон меҳнати қадр топса, унинг манфаати ҳақида қайғурилса, ўша жамоадагина қўйилган мақсадга эришиш мумкин бўлади.

МЕНИНГ бу гапларимни ўқиб, айримлар ҳаммага маълум ҳақиқатни таъкидлашнинг нима кераги бор, деб айтсалар ажаб эмас. Лекин шундай даврлар бўлганки, биз — раҳбарлар қўлимиздан кела туриб, имконият бўла туриб ҳам ўз ихтиёримиз, ўз билгимизча ана шу оддий ҳақиқатга амал килаолмасдик. Бу тузумнинг қусури, ҳаддан ташқари итоатгўйлигимизнинг оқибати эди. Мустақил бўлдиг-у, бундай қусурлар ўз-ўзидан барҳам топа бошлади. Хўжаликка раҳбарлик фаолиятимда буни мен тўла ҳис қилмоқдаман.

Бу йил ҳам инсон қадри мезони, ўлчови асосида ишламоқдамиз. Шунинг учун ҳам 1550 гектар майдондаги пахтамизнинг чўғи ҳар ҳолда ёмон бўлмади. Бошқа хўжаликлар каби биз ҳам республика Вазирлар Маҳкамасининг мавсумни муваффақиятли ўтказиш чора-тадбирлари тўғрисидаги қарори асосида ўз тадбирларимизни белгилаб чиқдик. Қарорнинг моҳиятини халққа тушунтирдик. Бу йилги шароитда ишни ташкил этишга янгичасига ёндошишга ҳаракат қилдик. Аввало қишлоғимиздаги ишга яроқли, шунчаки эмас, ёлчитиб ишлайдиган одамларни аниқлаб олдик. Уларнинг сони салкам 900 га етди.

Гапнинг рости, биз аввалари «ҳосилни ўз кучимиз, ўз техникамиз билан териб оламиз», деб ўзимизни ўзимиз алдаб келдик. Сен қиласан ўттиз, мен қиламан тўз-тўз, деганларидек табиатнинг ўзи бизни кўпинча ёлғончи қилиб қўярди. Ўртага ташланган шиор шиорлигича қолиб кетарди. Айни тиғиз пайтда, боз устига ёғингарчилик бошлангандан сўнггина ёрдамчи, ҳашарчи олишга мажбур бўлардик.

Эндиликда бошқача шиорни ўртага ташладик: дастлабки кунларданоқ ҳамма имкониятларни сафарбар этиб, очилган пахталарни тезроқ териб олайлик! Шунинг учун ҳашарчиларни ҳам теримга барвақт жалб этишга аҳд қилдик. Олмалиқ кон-металлургия комбинати раҳбарлари билан келишиб олдик: бизга кам деганда 1,5 минг киши юборасизлар, лекин улар астойдил ишлаши керак. Биз эса ўз навбатида ҳамма шароитларни яратиб берамиз. Улар ҳам рози бўлишди.

Бир кунга келадиган ҳашарчилардан воз кечдик.

ХЎЖАЛИК РАҲБАРИ МИНБАРИ

Машина теримини ташкил этиш ҳақида: очиғи, ўтган йили машиналар панд берди. Айбнинг бир чеккаси ўзимизда ҳам бўлди. Ҳали барги яхши тўкилмаган, кўсаги бир текис очилмаган майдонларга шошқалоқлик билан машинани солиб юбордик. Оқибатда терилган пахта юк босмади. Бунинг устига айрим пайкалларда ҳосилнинг бир қисми нобуд бўлди.

Бу йил ўз майлимиз, ихтиёримиз билан машина теримини ташкил қилишга жазм этдик. Ахир қишлоғимиздаги мингдан ортиқ хонадон шу далада етиштирилган ҳосилга, у берадиган даромадга катта умид билан кўз тикиб турипти. Буни тушунмасак, англаб етмасак инсофсизлик қилган бўламиз.

Ҳар куни дала айланиб турибмиз. Механизаторларимиздан Жўрақул Деҳқонов, Абдувоҳид Топилов, Исломхон Саидаҳмедовлар ўз агрегатларини эгат бошларига олиб келиб, у ер-бу ерлардан танлаб териб ҳам кўрмоқдалар.

Бизда ҳаммаси бўлиб 11 та агрегат бор. Бу машиналарни ўзимиз ўйлагандек ишлатсак кам деганда 1100 тонна пахтани териб оламиз.

Хўжаликда 22 та бригада бор. Ҳар бир бригада дала шийпонида кунига теримчилар учун, кечқурун эса тракторчилар, тиркама механизмида ишловчилар учун иссиқ овқат қилиб бериладли.

Ҳар беш кунда теримга якун чиқаряпмиз. Бу йил биз имконият қидириб терим илғорларини дурустроқ рағбатлантириш йўлини топгандек бўлдик. Мавсумда 100 тоннадан ошириб пахта терган механизаторга ҳам, хўжаликдан олдин режани бажарган бригада жамоасига ҳам биттадан гилам совға қилинади, ёғ, ун ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминланади.

Бригадалар ўртасидаги беллашув, албатта, қизиқарли ўтади, деб ўйлайман. Чунки соврин салмоқли: биринчи бўлиб бажарган 3 та бригаданинг ҳар бирига биттадан от совға қилинади. От минганники эмас, илғор бўлганники! Хўжалигимизда Тоштемир Акбаров, Абдурасул Умаров, Жуман Деҳқоновларнинг жамоаси совринга тикилган отга даъвогарлик қилмоқдалар.

Ҳар ким ҳам илғор бўлсам, мукофот, соврин олсам, деган ният билан пахта термоқда. Шунинг учун ҳам хирмонимиз юксалмоқда, ҳозирги кунда йиғим-теримда тумандаги хўжаликлар ўртасида биринчи ўринда бормоқдамиз. Айни кунда далаларимизда 800 дан ортиқ деҳқон, қишлоқ аҳли пахта термоқда. Улар дастлабки кунларда 50—60 килограммдан, ҳозир 100 килограмм ва ундан ошириб пахта теришмоқда. Ҳашарчилар теримга тушди, улар ҳам деҳқонларимиз билан ёнма-ён туриб унумли ишлашса қўл кучининг ўзи билан нариroққа бориб йиллик режанинг 7—8 фоизи миқдорида, машиналар ишга тушгач эса 5—6 кун мобайнида 10 фоизгача пахта тайёрлашимиз мумкин. Бу тадбирларимиз амалга ошса, ҳаво туриб берса, пахта тайёрлаш режасини узоғи билан 16 октябрга қадар бажарамиз.

Мирзаали ХАЛИЛОВ,
Пскент туманидаги Навоий номли жамоа хўжалиги бошқаруви раиси.

Пахта-97

ДИЛДА НИЯТ БЎЛСА...

Чиноз туманидаги Собир Раҳимов номли жамоа хўжалиги йиғим-теримда тумандагина эмас, вилоятда ҳам биринчи ўринда бормоқда.

Одатда, у ёки бу соҳада ютуққа эришган жамоалар, айрим кишилар ҳақида гап кетганида «омади келибди», «омад кулиб боқибди» деган сўзларни эшитамиз. Иш юришмаган тақдирда эса «омад юз ўгирибди» деймиз.

Нафсиламбирини айтадиган бўлсак, булар шунчаки рамзий маънода айтиладиган гаплар. Аслини олганда эса омад — бу ҳаракатда, ҳаракат бўлганида ҳам билиб қилинадиган ҳаракатдадир.

Чиноз туманидаги Собир Раҳимов номли жамоа хўжалигининг йиғим-теримни ташкил этиш соҳасидаги айни кунлардаги фаолияти билан танишар эканмиз, ана шу фикрлар беихтиёр ҳаёлдан кечади. Бу бежиз эмас, албатта. Собир Раҳимовликлар бошқарувнинг янги раҳбарияти етакчилигида деҳқончиликнинг ҳар бир соҳасида ишни уйқусида босмоқдалар, билиб ҳаракат қилмоқдалар. Бунинг оқибатида 654 гектар майдонга экилган «Наманган—77» пахта навидан баракали ҳосил тўпладилар. Шундан 70 гектарида плёнка остида эртаги пахта етиштирдилар. Энди бу ҳосилни ўз вақтида саранжомлаб олиш вазифаси турарди. Мутасаддилар шу ҳақда раисдан ўз фикрини айтишни сўрадилар. Жўра ака Абдуназаров ҳеч иккиланмасдан деди:

— Республика Вазирлар Маҳкамасининг йиғим-теримни ташкил этиш тўғрисидаги қарори бизга жуда қўл келди. Майли, нима дейишса дейишсин-у, биз, асосий эътиборни қўл теримига қаратамиз.

Раисни хўжаликдаги бутун жамоа, барча қишлоқ аҳли қўллаб-қувватлади. Ҳамма далага чиқди.

Айни кунларда пахта даласида меҳнат қилаётган 900 нафар жамоа хўжалиги аъзоларининг ҳар бирини ҳам илғор, деб айтса бўлади. Уларни ҳеч ким бир вақтлардагидек уйма-уй юриб «далага чиқинг, пахта теринг», деб мажбур қилаётгани йўқ. Меҳнатлари қадрланаётгани учун ҳам улар эрта тонгдан туриб, ўз ихтиёрлари билан далага отланиб, яратиб берилган барча шарт-шароитдан баҳраманд бўлиб, самарали меҳнат қилмоқдалар.

Ҳа, билиб қилинаётган ҳаракат — ҳар бир соҳада ўз самарасини бермоқда. Хўжаликда 551 гектар майдонга экилган буғдой хирмони ҳам салмоқли бўлди. Режадаги 960 тонна ўрнига 1,5 минг тонна ҳосил топширилди.

Пахтакорлар ҳам яқин кунларда «режамизни бажардик, юзимиз ёруғ бўлди» деб маълум қилишларига ишончимиз комил.

Носир ИСАЕВ.

Суратларда: (юқоридаги қаторда чапдан) илғор теримчилардан Холжигит Қолдиқориев, Тўлғаной Тоштемирова, Сайёра Айтенова, Шарофиддин Айтеновлар. Улар ҳар куни 120—160 килограммдан пахта теришмоқда. Пастдаги қаторда (чапдан) торозибон Арслон Тоштемиров кўпмингкилограммчи Салима Каримованинг терган пахтасини қабул қилиб олмоқда. Раис Жўра ака маррага биринчи бўлиб етиб келган жамоа бригадири Фарҳддин Жўраев билан суҳбатлашмоқда.

Даврон АҲМАД олган суратлар.

«ТУРКИСТОН»НИНГ УСУЛИ

Асосан картошкачиликка ихтисослашгани учун «Туркистон» жамоа хўжалигида бу йил пахта 370 гектарни ташкил этди. Ана шу майдонда баракали ҳосил етиштириш мақсадида деярли йил бўйи қилинган меҳнат зое кетмади. Ҳосил бўлиқ бўлди. Йиғим-терим мавсуми бошланиши билан фақат жамоа аъзоларигина эмас, хўжалик ҳудудидаги маҳаллаларда истиқомат қилувчилар ҳам далага отланишди.

— Мавсумни уюшқоқлик билан ўтказиш учун барча шарт-шароитларни муҳайё этганмиз, — дейди жамоа хўжалиги раиси Абдумажид Машахабов. — Ҳар беш кунда меҳнатга хақ тўлашни жорий қилишдан ташқари, илғор теримчилар, механизаторларни рағбатлантириш тадбирларини ҳам ишлаб чиққанмиз. Теримчига ҳар килограмм пахта учун 3 сўм 50 тийиндан, механизаторга 1 тонна тергани учун 90 сўмдан хақ тўлаб борилади. Машина теримида биринчи ўринни эгаллаган механик хайдовчи ўн минг сўм, иккинчи ўринни олган киши саккиз минг сўм пул мукофоти билан тақдирланади. Ғолиб бригадалар учун ҳам ўн минг, саккиз минг сўм тарзида мукофотлар белгиланди. Шунингдек, хом ашёни хирмонга етказиб берган транспортчилар ҳам рағбатлантириб борилади. Теримчилар ва механизаторлар учун ҳар беш кунда, бригадалар учун ўн кунда якун чиқариб турилади. Иш услубимизга тегишли бу режалар қўл теримчилари, механизаторлар йиғилишида муҳокамадан ўтди. Далаларда ишнинг қизғинлиги шундан.

Дарҳақиқат, «Туркистон» пахтазорларида шу кунларда 250 нафар хўжалик аъзолари, 350 нафар шу ҳудудда истиқомат қилувчи ҳашарчилар шижоат кўрсатишмоқда. Уларнинг мақсади: 1042 тонналик хирмон яратиш. Уни бунёд этишда механизаторлар айниқса катта улуш қўшадилар. Зеро, етиштирилган ҳосилнинг деярли 80 фоизи машиналар билан териб олинади.

— Сизга бир гапни айтмоқчиман, — дейди пешқадам бригада бошлиғи Эрмат Жақсиликов. — Инсон ерга ҳам худди ота-онаси, фарзанди каби меҳр қўйиб қолар экан. Кўп йиллар давомида ишлаб, фидойи кишиларни кўриб, шунга ишонч ҳосил қилдим. Одамлар билан гаплашинг, бу фикримга сиз ҳам қўшиласиз.

Бригадир хақ эди. Кунига 140—150 килограммдан пахта тераётган Хатира Исмоилова, Раъно Назанова, Райгул Исоқова, Азиза Азимова, Ҳамида Усмонова, Омина Талабоева, Ботир Абдуллаев, Маҳбуба Далабоевалар ҳамда хирмонга пўлат этаклардан 6—7 тоннадан пахта тўкаётган Хасанбой Авазматов, Ғайрат Анорқулов, Худойберган Исломов сингари механизаторлар астойдил меҳнат қилмоқдалар. Бундай фидокорликни биз Зокир Далабоев бошлиқ бригадада ҳам кўрдик.

Иш ана шундай уюшқоқлик билан ташкил этилгани туфайли «Туркистон»ликлар кунига 4—5 фоиз атрофида пахта тайёрлаб, мўлжалдаги довон сари дадил одим ташлашмоқда.

Саидвали ҲАСАНОВ,
Иноғом ХОЛТУРСУНОВ,
Юқоричирчиқ тумани.

ХАЛҚАРО ҲАЁТ

Жавоҳарлаъл НЕРУ

«ҲИНДИСТОННИНГ КАШФ ЭТИЛИШИ»

МАҲМУД ҒАЗНАВИЙ ВА АФҒОНЛАР

ТАХМИНАН 1000 йилда турк, Афғонистоннинг Ғазнасидан чиққан, Ўрта Осиёни сўраб турган султон Маҳмуд Ҳиндистонга юриш бошлади. Бундай босқинчилик кетма-кет содир бўлиб турди. Улар шафқатсизлиги, кўп қон тўкилиши билан ажралиб турарди. Ҳар гал Маҳмуд катта ўлжа билан қайтарди. Бу юришлар ҳақида хивалик олим Ал-Беруний шундай ёзади: «Ҳиндлар халқ эртакларида тасвирланганидек қумдек сочилиб кетарди. Патрат топган бу халқнинг қолдиқлари барча мусулмонларга ўта нафрат билан қарайдилар. Бундан Маҳмуд келтирган вайронагарчиликларни тасаввур қилиш қийин эмас. Бироқ, шуни ҳам унутмаслик керакки, Маҳмуд ҳужуми пайтида унга рўбарў бўлган фақат Шимолий Ҳиндистоннинг бир қисмини талади. Бутун Марказий, Шарқий ва Жанубий Ҳиндистонга унинг қўли етмади.

Маҳмуд Панжоб ва Синдни ўз мулкига қўшиб олди. У ҳар бир босқиндан кейин Ғазнага қайтиб кетар эди. Кашмирни қўлга киритишни уддалай олмади. Бу тоғли ўлка Маҳмуднинг олға силжишига тўсқинлик қилиб, орқага чекинишга мажбур этди. Шунингдек, Сомнатдан қайтаётиб, Ражпутананинг чўл-биёбонларидаги Катхиаварда катта талофатга учради. Бу унинг сўнгги юриши бўлди. Шу-шу Маҳмуд бу заминга қайта қадам босмади.

Маҳмуд дин ёювчидан кўра жангчи эди. Аммо, бошқа жаҳонгирлар каби ўзининг истилочилик урушларида диндан фойдаланди. Ҳиндистон унинг учун беҳисоб бойликлар ва бошқа ўлжаларни ташиб кетадиган мамлакат эди. У Ҳиндистонда қўшин тўплаб, унга садоқатли маҳаллий ҳарбий бошлиқлардан бири ҳинд Тилакни лашкарбоши қилиб тайинлади. Бу қўшиндан Ўрта Осиёдаги ўз диндошларига қарши жангларда фойдаланди. У ўз шаҳри Ғазнанинг гўзалликда Ўрта ва Ғарбий Осиёдаги шаҳарлардан қолишмаслигини истарди. Шунинг учун Ҳиндистондан кўплаб ҳунармандлар ва меъморларни олиб кетди. У қурилишга қизиқар, Деҳли яқинидаги Матхура (ҳозирги Муттра) унда катта таассурот қолдирган эди. Шу муносабат билан: «У ерда ҳақиқий диндорларнинг эътиқоди сингари мустаҳкам минглаб иморатлар қад кўтарган. Шаҳар ҳозирги салобатига миллион-миллион динор маблағ эмас, бошқа нарса ҳисобига эришганини тасаввур қилиш қийин. Бунга ўхшаш шаҳар камида икки юз йил давомида бунёд этилади» деб ёзган эди.

Маҳмуд ўз юртида маданий ҳаётни ривожлантиришни рағбатлантирар эди. У ўз атрофига кўплаб маданият арбобларини тўплаган эди. Улар орасида машҳур форс шоири, «Шоҳнома»нинг муаллифи, кейинчалик Маҳмуднинг ғазабига дучор бўлган Фирдавсийнинг номини тилга олиш мумкин. Олим ва адиб Ал-Беруний уларга замондош эди. У ўз китобларида ўша даврдаги Ўрта Осиё ҳаётининг бошқа томонлари ҳақида бизга тасаввур беради. Бу зот Ҳиндистонда бўлиб, мамлакат бўйлаб кўп саёҳат қилган. У жанубдаги Чола давлатидаги йирик суғориш иншоотлари ҳақида ҳикоя қилади. Унинг жанубий Ҳиндистонда бўлгани ва бу иншоотларни ўз кўзи билан кўрганлиги бизга қоронғу. Кашмирда санскрит тилини эгаллаб, Ҳиндистоннинг дини, фалсафаси, фани ва санъатини ўрганган. Бундан аввалроқ юнон тилини ўрганиб, юнон фалсафаси билан танишган. Унинг китоблари аниқ маълумотларга бой бўлиши билан бирга, улар, шунингдек, урушлар, талон-тарожлар, уркал-так-суркалтакларга қарамасдан илм кишилари сабот билан ўз ишларини давом эттирганликлари бир мамлакат халқи иккинчи мамлакат халқини гарчи даҳшат ва нафрат уларнинг муносабатларига раҳна солиб турган бўлса-да, тушунишга интилгани ҳақида ҳикоя қилади. Бу қўрқув ва адоватлар, икки томоннинг ҳам фикр-мулоҳаза юритишига таъсир ўтказмай қолмас, бир томон ўз халқини иккинчи томонникидан устун қўярди. Ҳиндлар ҳақида Ал-Беруний улар «такаббур, ўхшовсиз шуҳратпараст, одамови, эҳтироссиз, уларнинг наздида дунёда уларнинг мамлакатига ўхшаган бошқа мамлакат, уларнинг халқига ўхшаган бошқа халқ, уларнинг подшоҳларига ўхшаган бошқа подшоҳлар, уларнинг фанига ўхшаган бошқа фан йўқ», деб ёзганди. Халқ табиатини бундан аниқроқ ва ёрқинроқ қилиб тавсифлаб бериш қийинроқ.

Маҳмуднинг юришлари умуман сиёсий вазиятни ўзгартиришга кам таъсир этган, мамлакат маркази бус-бутунлигича қолган бўлса ҳам Ҳиндистон тарихида йирик воқеа эди. Бу юришлар Шимолий Ҳиндистоннинг заифлигини ва таназзулини кўрсатди. Ал-Берунийнинг ҳикоялари эса шимолий ва ғарбий туманлардаги сиёсий инқирозни янгича нуқтаи назардан ёритади. Шимоли-ғарбий томондан қилинган такрор-такрор ҳужумлар Ҳиндистоннинг Махмуд Ғазнавий ҳаёти ва иқтисодиётига кўп янгиликлар киритди. Энг аввало, улар орқали бешафқат ва қонли босқинчиликка қўшимча сифатида ислом кириб келди. Бунгача ислом дин сифатида уч юз йилдан ортиқроқ вақт ичида тинч йўл билан, тўқнашувларсиз, курашларсиз кириб келган бошқа динлар қаторидан ўрин эгаллаган эди. Исломга қабул қилишнинг янги усуллари халқ ўртасида кучли норозиликларга сабаб бўлди, унинг қаҳр-ғазабини уйғотди. Янги динга қарши эътирозлар йўқ, аммо, зўравонлик ва қарор топган турмуш тарзини назар-писанд қилмаслик одамларнинг қаҳрини келтирарди. Маҳмуд истилочи сифатида келди, Панжоб унинг давлатида узоқ чеккадаги вилоятга айланди. У ҳукмдор сифатида мавқеини мустаҳкамлаб олгач, вилоят аҳолисини ўзига оғдириш мақсадида бирмунча енгил усулларни қўллай бошлади. Вилоят ҳаётига аралашиш сусайган, қўшинда ва давлат идораларида юқори лавозимларга ҳиндлар тайинланар эди. Маҳмуд даврида бу жараён эндигина бошланган бўлса, кейинчалик янада ривожланди.

1030 йилда Маҳмуд вафот этди. Унинг вафотидан кейин 160 йилдан кўпроқ вақт ичида Ҳиндистонга ҳеч ким қўшин тортиб келмади. Туркларнинг ҳукмронлиги Панжобдан ташқарига ёйилмади. Кейинчалик афғон йўлбошчиси Шахобиддин Гури Ғазнани босиб олиб Ғазнавийлар ҳукмронлигига чек қўйди. Ундан кейин Лахор ва Деҳлига от сурди. Аммо, Деҳли ҳукмдори Притхвирожа Чоухон унга қақшатғич зарба бериб, мағлубиятга учратди. Шахобиддин Афғонистонга қайтиб кетди ва бир йил ўтгач, янги қўшин билан хужумга ўтди. Бу гал омад унга кулиб боқди ва 1192 йилда Деҳли тахтини эгаллади. Притхвирожа Ҳиндистонда машҳур қаҳрамон, ҳозиргача қўшиқ ва афсоналарда мадҳ этилади. Жўшқин ишқ-муҳаббат ҳар бир кишида хайрихоҳлик уйғотади. У подшоҳ Канауджа Жайячандра саройидан, отасиникидан севгилисини олиб қочиб, унинг қўлини сўраган шаҳзодаларни доғда қолдиради. У қисқа муддатга севгилисининг висолига етишгандай ҳам бўлди, бироқ, бу қудратли ҳукмдор билан қаттиқ олишувга, икки томондан ҳам кўплаб довюрак йигитларнинг ўлимига сабаб бўлди. Деҳли давлати ва марказий Ҳиндистон оқсуяклари ўртасида ўзаро қонли уруш бошланиб кетди. Аёл кишига муҳаббати туфайли Притхвирожа тахтдан ҳам, ширин жонидан ҳам жудо бўлди. Деҳли — давлатнинг пойтахтини эса ажнабий босқинчи эгаллаб олди. Шундай бўлса ҳам ҳалиҳамон Ҳиндистонда унинг қизғин муҳаббати ҳақида қўшиқлар куйланади. Унга ҳақиқий қаҳрамон деб қарайдилар. Жайячандрани эса хоинликда айблайдилар.

Деҳлининг қўлдан кетиши асло бутун Ҳиндистоннинг забт этилишини билдирмас эди. Жанубда қудратли Чола давлати мустаҳкам турар эди. Шунингдек, бошқа мустақил давлатлар ҳам бор эди. Орадан юз эллик йил ўтгандан кейингина жанубнинг катта қисмида афғон ҳукмронлиги ўрнатилди. Деҳлининг эгалланиши янги тартиб ўрнатилганидан дарак берувчи муҳим воқеа эди.

Жангу жадаллар оралиғида

(Давоми. Боши ўтган сонларда).

Анвар КАРИМОВ таржимаси.
(Давоми бор).

Воқеалар тўлқинида

ҚУДДУС. Исроил томонидан ишғол қилинган ва ҳозирда «Хавфсизлик зонаси» деб аталувчи Ливан жанубидаги ҳудудда Исроил армияси аскари минада портлаб ҳалок бўлди. Мина «Ҳизбуллоҳ» ташкилоти аъзолари томонидан қўйилган.

Қуддусдан олинаётган маълумотларга қараганда, «Ҳизбуллоҳ» аъзолари Исроил давлатига қарашли ҳарбий қисмлар жойлашган ҳудудларни ҳам ракеталар билан ўққа тутган. Бунга жавобан, Исроил армиясининг ҳарбий қисмлари Ливандаги Бароашит, Кабриха ва Маждас-Силм деб номланган аҳоли пунктларини ўққа тутди.

Маълумки, «Хавфсизлик зонаси» тушунчаси Исроил давлати томонидан бу ерда истиқомат қилувчи яҳудийларни ҳимоя қилиш мақсадида киритилган. Айни пайтда бу зонада 1500 нафар Исроил аскари бор.

ВАШИНГТОН. Оқ уй маъмурияти Эрон миллий нефть компанияси билан халқаро консорциум ўртасида тузилган шартномани қайта кўриб чиқишга киришди. Маълумки, Франциянинг «Тотал», Россиянинг «Газпром» компаниялари ҳамда Малайзиянинг «Петронас» фирмаси билан Эрон миллий нефть компанияси ўртасида имзоланган мазкур шартноманинг нархи қарийб 2 миллиард АҚШ долларига тенг бўлиб, у Эрон ҳудудидаги йирик газ конини ўзлаштиришга қаратилган. Бироқ, АҚШ раҳбарияти Эрон нефть-газ саноатига катта миқдорда сармоя киритишга қарши махсус қонун эълон қилиб, мазкур шартнома тайёрланаётган вақтдаёқ ҳужжатга жиддий норозилик билдирган эди.

«Ушбу шартномага эътироз билдиришимизнинг сабаби шундан иборатки, дейилади Оқ уй тарқатган баёнотда, Эроннинг нефть-газ саноатидан оладиган даромадлари ушбу мамлакат томонидан террорчиликни қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантиришга сарфланади».

НЬЮ-ЙОРК. Бу ерда АҚШ давлат котиби Мадлен Олбрайт иштирокида Исроил ва Фаластин мухторияти вакиллари ўртасида музокаралар бўлиб ўтди. Исроил-Фаластин сиёсий мулоқоти натижаларига кўра, томонлар Яқин Шарқда тинчлик бўйича музокараларни давом эттиришга келишиб олган.

Мазкур музокаралар АҚШ раҳнамолиги остида икки босқичда ўтказилади. Биринчи босқич бевосита Яқин Шарқда бўлиб, унда Иордан дарёси ғарбий қирғоқларидан Исроил армиясини олиб чиқиш масаласи кўрилади. Кейинги босқич эса, Вашингтонда ўтказилади. Унда муаммони ҳал қилиш билан боғлиқ барча масалалар кенг муҳокамага қўйилади.

(ЎзА).

ГААГА. Голландия ва Словения мудофаа вазирлари ҳарбий соҳада ўзаро ҳамкорликни ривожлантиришга келишиб олди. Келишувга биноан, Голландия томони ҳарбий самолётлар парвозини хавфсизлик билан таъминлаш ва зобитлар малакасини оширишда Словенияга ёрдам кўрсатди. Ўз навбатида Словения голланд аскарларининг Словениядаги тоғли ҳудудларда ҳарбий машқлар ўтказишига имкон беради.

ДУШАНБА, 6

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
8.00 — 8.30 «Ҳафтанома».
*
8.30 «Ўзбектелефильм» намойиш этади: «Иқтисодий ислоҳот уфқлари».
9.00 Болалар учун. «Омад юлдузи».
9.35 «Кино янгиликлари».
9.45 «Жаҳон киноси юлдузлари».
10.00, 14.00, 18.00 Янгиликлар.
10.05 «Ўзлик». Бадиий-публицистик кўрсатув.
10.30 ЎзТВ хазинасидан. «Билимдон мунажжим». Болалар учун телеспектакль.
11.40 Ўзбекистон телерадиокомпанияси камер оркестрининг концерти.
12.10 — 14.00 «Яна ўша Насриддин». Телевизион мусиқий бадиий фильм. 1—2-сериялар («Ўзбектелефильм»).
***
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.10 «Соғлом авлод — соғлом миллат».
18.30 «Буюк Британияга бир теленигоҳ». 3-кўрсатув.
18.50 «Олам ва одам».
19.10 «Шарқ тароналари». 11-кўрсатув.
19.25, 19.50, 20.25, 20.55, 23.40 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 Биржа ва банк хабарлари.
20.10 Оқшом эртаклари.
20.30 «Ахборот».
21.00 «Инсон манфаатлари йили».
21.25 Бухоро-2500. Насрулло Қобул. «Амир Музаффар». Видеофильм. 1-қисм.
22.45 «Бастакор илҳоми».
23.10 «Қиёфа». Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Ҳ. Нурматов.
23.45 «Ахборот».
00.10 «Ўзбектелефильм» намойиш этади: «Миразиз куйлаганда».
00.40 — 00.45 Ватан тимсоллари.

II

18.00 Кўрсатувлар дастури.
18.05 Кундалик.
18.15, 19.25, 19.50, 20.25 Эълонлар.
18.20 «Ёрилтош». Мульттўплам.
18.35 «Спорт қитъаси».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Табиат дунёси».
20.30 «Ахборот».
20.55 Оҳанглар ва Эълонлар.
21.10 «Кинонигоҳ».
22.00 «Кундалик».
22.10 «Туризм ҳақида».
22.30 «Спорт қитъаси».
23.30 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
00.20 — 00.30 Кундалик.

III

17.15 Янгиликлар
*
Россия жамоат телевидениеси.
17.20—20.35
*
20.35 «Кругозор». Тележурнал.
*
Россия давлат телевидениеси
21.00—21.35
*
21.35 Эълонлар.
21.40 «Бой берилган сайёра учун кураш». Бадиий фильм (АҚШ).
23.10—23.30 «Ахборот» (рус тилида).

IV

17.10—18.45 Туркия телевидениеси.
*
18.45 «Мульткарусель».
19.00, 21.45 Эълонлар.
19.05 «Кўнгли синиқлар мактаби». Телесериал.
19.30 «Дидар».
20.00 «Сайёрамиз нафаси».
20.20 «Автрорейд».
20.30 «Умр баҳори».
20.45 «Ракурс».
21.15 «Спорт-тайм».
21.50 «Джизоинь одамларни ўзига чорлайди». Ҳужжатли фильм (Япония).
22.20 «Долзарб мавзу».
22.40 Кинематограф. «Улкан муваффақият». Телесериал.
23.25 «Менинг маҳаллам».
23.45—23.55 «Хайрли тун!»

СЕШАНБА, 7

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
8.00 — 8.25 «Ахборот».
*
8.25 Республика газеталарининг шарҳи.
8.35 Киного кўчган Хива. «Табассум қил». Фильм-концерт.
9.35 Биржа ва банк хабарлари.
9.50 «Чумчуқвой». Мультфильм.
10.00, 14.00, 18.00 Янгиликлар.
10.05 «Олам ва одам».
Ўқув кўрсатувлари:
10.25 Табиийт.
11.00 Инглиз тили.
11.30 Адабиёт.
*
12.00 Бухоро-2500. Насрулло Қобул. «Амир Музаффар». Видеофильм. 1-қисм.
13.15 Самбо. Жаҳон чемпионати.
13.45 — 14.00 «Шарқ тароналари». 11-кўрсатув.
***
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.10 «Топилмалар идораси». Мультфильм. 3-фильм.
18.20 «Жаҳон бозорига йўл». 1-кўрсатув.
18.40 «Нима учун?»
19.05 Хива-2500. «Шоҳ ва шоир тақдири».
19.25, 19.50, 20.25, 20.55, 23.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Халқ истеъдодлари». Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими Авазбек Маҳмудов.
20.10 Оқшом эртаклари.
20.30 «Ахборот».
21.00 «Тўртинчи ҳокимият».
21.20 Бухоро-2500. Насрулло Қобул. «Амир Музаффар». Видеофильм. 2-қисм.
22.30 «Ёзув столидан репортаж».
22.55 «Ўзбекистон бастакорлари». Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Алишер Икромов.
23.30 «Ахборот».
23.55 «Менда фикр бор». Тадбиркорлар телевизион клуби.
00.20 — 00.25 Ватан тимсоллари.

II

18.00 Кўрсатувлар дастури.
18.05 Кундалик.
18.15, 19.25, 19.50, 20.25, 20.55 Эълонлар.
18.20 «Ёрилтош». Мульттўплам.
18.35 «Палитра».
18.50 «Дойче Велле» тақдим этади...»
19.10 «Нафис мажлислар».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Табиат дунёси».
20.30 «Ахборот».
21.00 «ХИФ».
21.20 Оҳанглар ва Эълонлар.
21.30 Кинонигоҳ. «Инспектор «Морс». 10-серия.
23.15 Кундалик.
23.25 «Авлодимиз».
23.40 «Акс».
24.00 — 00.15 «ТВ плюс».

III

17.15 Янгиликлар.
*
Россия жамоат телевидениеси.
6.30—8.00
* * *
17.20—22.25
*
22.25 «Кузги вернисаж». Манзарали фильм.
*
Россия давлат телевидениеси.
22.35—23.10
*
23.10 Эълонлар.
23.15—23.35 «Ахборот» (рус тилида).

IV

17.10—18.45 Туркия телевидениеси.
*
18.45 Кўрсатувлар тартиби.
18.50 «Мультькарусель».
19.05, 22.25 Эълонлар.
19.10 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
19.55 «Сен ҳақингда ва сен учун».
20.10 «Солиқ ҳақида сабоқлар».
20.25 «Дурдаршан» телекомпаниясининг кўрсатувлари.
20.55 «ТВ IV да немис тўлқини».
21.25 «Янги иқтисод».
21.55 «Америкага назар».
22.30 «Ля ля фа — Валерий Меладзе».
23.00 «Туманларсиз Буюк Британия».
23.25—23.35 «Хайрли тун!»

ЧОРШАНБА, 8

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
8.00 — 8.25 «Ахборот».
*
8.25 Ўзбекистон бастакорлари». Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Алишер Икромов.
8.55 «Ўзбектелефильм» намойиш этади: «Сополда акс этган дунё».
9.10 «Ҳамкорлик ришталари».
9.35 «Спорт масканларида».
10.00, 14.00, 18.00 Янгиликлар.
10.05 «Менда фикр бор». Тадбиркорлар телевизион клуби.
Ўқув кўрсатувлари:
10.30 Она тили.
11.00 Янги алифбони ўрганамиз.
11.30 Математика.
*
12.00 Бухоро-2500. Насрулло Қобул. «Амир Музаффар». Видеофильм. 2-қисм.
13.10 «Сайқал». Видеоканал.
14.05 — 15.10 Кинодаги Бухоро. «Шаҳризоданинг янги эртаклари». Бадиий фильм. 1-серия.
***
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.10 Болалар учун. «Қўнғироқча».
18.25 «Бу ёруғ оламда Ватан биттадур...»
18.30 «Жамоат ташкилотлари: Маслак ва мақсад».
18.50 «Донишнома». А. Фарғоний.
19.05 «Шарқ тароналари». 12-кўрсатув.
19.25, 19.50, 20.25, 20.55, 23.20 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Автоолам».
20.10 Оқшом эртаклари.
20.30 «Ахборот».
21.00 «Иқтисодиёт чорраҳаларида».
21.20 Норали Олланазаров куйлайди.
21.40 Бухоро-2500. «Бухорои Шариф».
22.00 «Инсон ва қонун».
22.30 «Омад ғилдираги». Мусиқий дам олиш кўрсатуви.
23.25 «Ахборот».
23.50 Киного кўчган Хива. «Комилжон Отаниёзов». Фильм-концерт.
00.25 — 00.30 Ватан тимсоллари.

II

18.00 Кўрсатувлар дастури.
18.05 Кундалик.
18.15, 19.25, 19.50, 20.25, 20.55 Эълонлар.
18.20 «Ёрилтош». Мульттўплам.
18.35 «Классик куйлар кечаси».
18.55 «Услуб».
19.05 «Хусусийлаштириш: қадам-бақадам».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Табиат дунёси».
20.30 «Ахборот».
21.00 «Хонадонингизда осо-йишталик бўлсин».
21.30 Оҳанглар ва Эълонлар.
21.40 «Кинонигоҳ».
23.15 Кундалик.
23.25 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
00.15 — 00.25 Кундалик.

III

17.15 Янгиликлар.
*
Россия жамоат телевидениеси.
6.30—8.00
* * *
17.20—20.35
*
20.35 «Шоҳсупа сари йўл». Спорт дастури.
*
Россия давлат телевидениеси.
21.00—21.35
*
21.35 Эълонлар.
21.40 Т.Тёрнер концерти.
22.15 «Учрашув». Қисқа метражли бадиий фильм.
22.50—23.10 «Ахборот» (рус тилида).

IV

17.10—18.45 Туркия телевидениеси.
*
18.45 «Мультькарусель».
19.00, 22.25 Эълонлар.
19.05 «Кўнгли синиқлар мактаби». Телесериал.
19.30 «Таклифлар ва ташрифлар».
20.00 «Спортлото».
20.10 «Дунё ва болалар».
20.30 «Безнен мирас».
20.55 «Нафосат гулшани».
21.25 «Автосалтанат».
21.35 «Парвоз».
22.00 «Шарқ тароналари».
22.30 «Дунё эшиги: кўзларимга тўтиё, Ватан».
22.50—23.00 «Хайрли тун!»

ПАЙШАНБА, 9

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
8.00 — 8.25 «Ахборот».
*
8.25 Республика газеталарининг шарҳи.
8.35 «Ўзбектелефильм» намойиш этади: «Лайлаклар».

8.45 «Иқтисодиёт чорраҳаларида».
9.05 «Эртаклар яхшиликка етаклар».
9.40 «Шарқ тароналари». 12-кўрсатув.
10.00, 14.00, 18.00 Янгиликлар.
10.05 «Инсон ва замин». Тележурнал.
Ўқув кўрсатувлари:
10.30 Ботаника.
11.00 Алифбо сабоқлари.
11.30 Умумий биология.
*
12.00 «Биз танлаган йўл». Видеоканал.
12.55 Кинодаги Бухоро. «Шаҳризоданинг янги эртаклари». Бадиий фильм. 2-серия.
14.05 — 14.35 «Инсон ва қонун».
* * *
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.10 «Қудуқ». Мультфильм.
18.20 «Шеър ва шуур».
18.30 «Ҳамшира-97».
19.00 «Ажаб саодат эрур...» Адабий кўрсатув.
19.25, 20.25, 20.55, 23.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Юзма-юз».
20.10 Оқшом эртаклари.
20.30 «Ахборот».
21.00 «Буюк келажак сари».
21.20 Маҳмуджон Азимов куйлайди.
21.50 «Битик». Бадиий-публицистик кўрсатув.
22.15 «Альманах ТВ».
22.35 Хива-2500. «Сирли сўзлар маскани».
23.30 «Ахборот».
23.55 Бухоро-2500. «Шукуҳ». Публицистик кўрсатув.
00.10 — 00.15 Ватан тимсоллари.

II

9.00 «Мультипанорама».
9.20 «Турфа олам».
9.45 «Бари ҳазил».
10.00 «Мусиқа салтанати».
10.30 «Жараён».
10.40 Видео-«О».
12.10 — 13.40 Футбол. Жаҳон чемпионати. Саралаш ўйинлари.
* * *
18.00 Кўрсатувлар дастури.
18.05 «Даракчи».
18.15 «Эркатой». Болалар учун дастур.
18.30 «2000-йилдан сўнг». Телесериал.
18.50 «Бир жуфт қўшиқ».
19.00 «Ибратли умр». Теле-очерк.
19.10 «Қатрада қуёш».
19.25, 19.50, 20.25, 20.55 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Дубляж».
20.10 «Мутойиба».
20.30 «Ахборот».
21.00 «Толенома».
21.15 «Сир».
21.30 «Одобнома».
21.40 «Мусиқий варақлама».
21.50 «Кино жавонидан».
23.20 — 23.30 «Даракчи».

III

17.15 Янгиликлар.
*
Россия жамоат телевидениеси.
6.30—8.00
* * *
17.20—22.30
*
22.30 Киного кўчган Хива. «Хивача ажрим». Фильм-концерт.
*
Россия давлат телевидениеси.
22.55—23.25
*
23.25 Эълонлар.
23.30—23.50 «Ахборот» (рус тилида).

IV

17.10—18.45 Туркия телевидениеси.
*
18.45 «Мультькарусель».
19.00, 22.25 Эълонлар.
19.05 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
19.50 «Айчурек».
20.15 «02» тўлқинида.
20.30 «Компьютер-ревю».
20.45 «Интерспорт».
20.55 «Америка президентлари».
21.25 «Каталог».
21.35 «Дардингизга дармон бўлай».
21.55 «Дурдаршан» телекомпаниясининг кўрсатувлари.
22.30 «Инспектор Ракка». Телесериал.
23.15—23.25 «Хайрли тун!»

ЖУМА, 10

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
8.00 — 8.25 «Ахборот».
*
8.25 Маҳмуджон Азимов куйлайди.
8.55 «Юзма-юз».
9.15 «Бармоқлар сеҳри».
9.30 «Алпомиш авлодлари».
9.50 «Ўзбектелефильм» намойиш этади: «Ҳуррият Исроилова куйлайди».
10.00, 14.00, 18.00 Янгиликлар.
10.05 «Ҳуқуқий жамият сари».
Ўқув кўрсатувлари:
10.30 Физика.
11.00 Немис тили.
*
11.30 «Кичкинтой устахонаси».
11.50 «Излаган имкон топар».
12.10 Кинодаги Бухоро. «Шаҳризоданинг сўнгги туни». Бадиий фильм.
13.35 «Дунё адабиёти». Фаридиддин Аттор.
14.05 — 14.25 «Соз сеҳри». Мусиқий кўрсатув.
***
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.10 «Нотаниш дил суҳбати».
18.25 «Жаҳон бозорига йўл». 2-кўрсатув.
18.40 «Қалб гавҳари». Маърифий кўрсатув.
19.00 «Шарқ тароналари». 13-кўрсатув.
19.25, 19.50, 20.25, 20.55, 00.20 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Олий хўжалик суди: Адолат мезони».
20.10 Оқшом эртаклари.
20.30 «Ахборот».
21.00 «Иқтисод алифбоси».
21.30 «Маърифатнома».
22.00 Ўзбекистон халқ ҳофизи Ўлмас Саиджонов концерти.
22.30 «Мардлар қўриқлайди Ватанни».
«Мунаввар дунё». Маърифий дам олиш дастури.
23.10 «Олам».
23.25 «Мактуб».
23.35 ЎзТВ экранида биринчи марта «Оқибат». Кўп қисмли телевизион бадиий фильм. 8-қисм (Миср Араб Республикаси).
00.25 «Ахборот».
00.50 — 00.55 Ватан тимсоллари.

II

9.00 «Эркатой». Болалар учун дастур.
9.15 «2000-йилдан сўнг». Телесериал.
9.35 «Бир жуфт қўшиқ».
9.45 «Ибратли умр». Теле-очерк.
10.00 «Қатрада қуёш».
10.10 «Дубляж».
10.25 «Мутойиба».
10.40 «Толенома».
10.55 «Сир».
11.10 «Одобнома».
11.20 — 13.00 «Кино жавонидан».
* * *
18.00 Кўрсатувлар дастури.
18.05 «Даракчи».
18.15, 19.25, 19.50, 20.25, 20.55 Эълонлар.
18.20 «Яна болалар ҳақида».
18.40 «Нозик мўъжиза».
18.50 «Эслайсизми?».
19.00 «Бизнес ҳафта якунлари».
19.10 «Эртага — шанба».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Дил дафтари».
20.00 «Жарангдор соз».
20.30 «Ахборот».
21.00 «Ривоят».
21.10 «Пойтахтдан узоқроқда».
21.30 Оҳанглар ва Эълонлар.
21.45 «Кинонигоҳ».
23.15 «Хуш келибсиз».
23.35 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
00.25 — 00.35 «Даракчи».

III

17.15 Янгиликлар.
*
Россия жамоат телевидениеси.
6.30—8.00
* * *
17.20—20.35
*
20.35 «Мўъжизакор гўзаллик сири». Телефильм.
*
Россия давлат телевидениеси.
21.00—21.35
*
21.35 Эълонлар.
21.40 «Виктория». Бадиий фильм.
23.05—23.25 «Ахборот» (рус тилида).

IV

17.10—18.45 Туркия телевидениеси.
*
18.45 «Мультькарусель».
19.00, 22.40 Эълонлар.
19.05 «Кўнгли синиқлар мактаби». Телесериал.
19.30 «Умид чечаклари».
19.50 «Бу бўстон аро».
20.20 «Ўтмишсиз келажак йўқ».
20.50 «Ширу шакар».
21.20 «Мурувват».
21.40 «Араб эстрадаси».
22.10 «Осиё монитори».
22.45 «Инспектор Ракка». Телесериал.
23.30 «Палитра».
23.50 Ўзбекистонда Япониянинг маданият кунлари. Япония фольклор-этнографик ансамблининг концерти.
00.20—00.30 «Хайрли тун!»

ШАНБА, 11

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
8.00 — 8.25 «Ахборот».
*
8.25 Республика газеталарининг шарҳи.
8.35 «Мардлар қўриқлайди Ватанни».
9.15 «Оқибат». Кўп қисмли телевизион бадиий фильм. 8-қисм.
10.00 «Шарқ тароналари». 13-кўрсатув.
«Ёшлик» студияси намойиш этади:
10.25 «Елқин».
10.45 «Баҳс».
11.05 «Идрок».
*
11.25 «Маҳалламиз болалари». Телемусобақа
12.00 «Халқ ижодиёти».
12.20 Киного кўчган Хива. «Севишганлар». Бадиий фильм.
13.40 «Майиз сайли». Публицистик кўрсатув.
14.20 — 15.20 «Маънавият». Видеоканал.
***
16.55 Кўрсатувлар тартиби.
17.00 Футбол. Жаҳон чемпионати. Саралаш учрашуви. Ўзбекистон — Япония. «Пахтакор» Марказий стадионидан олиб кўрсатилади. Танаффус пайтида — Телефильм.
18.45 Мультолам.
19.05 Бухоро-2500. «Варахша».
19.25, 20.25, 20.55 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Оқшом эртаклари.
20.05 «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида).
20.15 «Омонлик тилаймиз».
20.30 «Ахборот».
21.00 «Ўзбекистоннинг янги тарихи».
21.30 «Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Ички қўшинлар бошқармаси «Турон юлдузлари» ашула ва рақс ансамблининг концерти.
22.10 Чори Аваз. «Оқибат». Бадиий-публицистик кўрсатув.
22.30 «Санъаткор саодати». Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Мовлуда Ойнақулова.
«Тунги ёғду». Дам олиш дастури.
22.50 «Дил достони». Киноконцерт.
23.10 «Регтайм». Бадиий фильм.

II

9.00 «Яна болалар ҳақида».
9.20 «Нозик мўъжиза».
9.30 «Эслайсизми?».
9.40 «Бизнес ҳафта якунлари».
9.50 «Дил дафтари».
9.55 «Жарангдор соз».
10.20 «Ривоят».
10.30 «Пойтахтдан узоқроқда».
10.50 «Кинонигоҳ».
12.20 — 12.40 «Хуш келибсиз».
* * *
18.00 Кўрсатувлар дастури.
18.05 «Даракчи».
18.15, 19.25, 19.50, 20.25, 20.55 Эълонлар.
18.20 «Боланинг тили».
18.35 «2000-йилдан сўнг». Телесериал.
18.50 «Табиат шифохонаси».
19.00 «Қонун ҳимоясида».
19.10 Дилором наволар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Бизнес -академия».
20.10 «Таянч».
20.30 «Ахборот».
21.00 «Театр плюс ТВ».
21.20 «Зиндаги ёхуд муҳаббат».
21.40 «Глобус».
22.05 «Интер-футбол».
22.25 Оҳанглар ва Эълонлар.
22.35 Видео-«О».
00.15 — 00.25 «Даракчи».

III

17.15 Дастурнинг очилиши. Эълонлар.
*
Россия жамоат телевидениеси.
17.20—22.15
*
22.15 Эълонлар.
22.20 «Цирк! Цирк! Цирк!»
22.55—23.05 «Тоғлар чорлайди». Телефильм.

IV

9.00 «Аэробика».
9.20 Эълонлар.
9.25 «Шанба эртаги».
10.25 «Рақслар қанотида».
10.55 «Клиника». Бадиий фильм.
12.10 «Биргаликда куйлайлик».
12.55 «Учувчи шифокорлар». Бадиий фильм.
13.40—14.00 «Корейс тилини ўрганамиз».
* * *
17.10—18.45 Туркия телевидениеси.
*
18.45 «Мультькарусель».
19.00, 21.50 Эълонлар.
19.05 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
19.50 «Шанба оқшомида».
20.00 «Чинсэн».
20.30 «Спектаклдан сўнг».
21.00 «Ишингиз бароридан келсин». Қимматли қоғозлар бозори.
21.20 «Ассалом, Франция!»
21.55 «Самодаги олмослар». Телесериал.
22.40 «Эсдалик учун дастхат».
23.10 «Бу ажиб дунё».
23.25 «Хит-коллекция».
23.45—23.55 «Хайрли тун!»

ЯКШАНБА, 12

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
8.00 — 8.25 «Ахборот».
*
8.25 «Камалак». Болалар учун кинодастур.
10.00 «Ватанимга хизмат қиламан».
11.00 «Мусобақалар, очколар, секундлар».
11.15 Хива-2500. «Истиқбол йўли».
11.40 «Ташриф». Дам олиш дастури.
12.20 Кинодаги Бухоро. «Ибн Сино». Бадиий фильм.
13.55 — 14.55 «Нурли келажак».
* * *
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Қундуз амакининг қиссалари». Мультфильм. 3-4-сериялар.
18.30 «Фарзанд — умид юлдузи».
18.45 «Қўшиқ ёзувчи шоирлар». Мурод Раҳмон.
19.10 Хива-2500. «Оҳанг сирлари». К. Хоразмий.
19.25, 19.55, 20.25, 21.00 Эълонлар.
19.30 «Панорама» (рус тилида).
20.00 «Ўзлик». Бадиий-публицистик кўрсатув.
20.30 «Ҳафтанома».
21.05 «Олтин дала». Ахборот-мусиқий дам олиш кўрсатуви.
22.05 «Футбол майдонларида».
22.25 Телевизион миниатюралар театри.
«Аср мўъжизаси» кинодастури.
22.55 Кино янгиликлари.
23.05 «Ўзбек киноси ижодкорлари».
23.25 «Сарҳуш». Бадиий фильм.
01.00 — 01.05 Ватан тимсоллари.

II

9.00 «Боланинг тили».
9.15 «2000-йилдан сўнг». Телесериал.
9.30 «Табиат шифохонаси».
9.50 Дилором наволар.
10.05 «Бизнес-академия».
10.20 «Таянч».
10.35 «Театр плюс ТВ».
10.55 «Зиндаги ёхуд муҳаббат».
11.15 «Глобус».
11.40 «Интер-футбол».
12.00 — 13.40 Видео-«О».
* * *
18.00 Кўрсатувлар дастури.
18.05 «Даракчи».
18.15, 19.25, 19.55, 20.25, 21.00 Эълонлар.
18.20 Мультипанорама.
18.40 «Ҳайвонот дунёси».
19.00 «Туҳфа».
19.10 Келгуси ҳафтада.
19.30 «Панорама» (рус тилида).
20.00 «Бу мунис лаҳзалар».
20.30 «Ҳафтанома».
21.05 «Соғинч».
21.25 «Миллионлар ўйини».
21.45 «Тақвим, эълонлар, оҳанглар».
21.55 Видео-«О».
23.30 — 01.00 Футбол. Жаҳон чемпионати. Саралаш ўйинлари.

III

17.55 Дастурнинг очилиши. Эълонлар.
*
Россия жамоат телевидениеси.
18.00 — 23.20
*
23.20 Эълонлар.
23.25—23.50 «Панорама» (рус тилида).

IV

9.00 «Хайрли тонг!».
9.30 «Парле ву франсэ?»
9.55 «Эртакларнинг сеҳрли олами».
11.35 «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида).
11.45 Эълонлар.
11.50 Киносалон. «Сувлар дунёси». Бадиий фильм.
13.50 «Нима яхши, нима ёмон».
14.20 «Жонли сайёра».
14.40 Жаҳон кинематографияси тарихидан. «Гераклнинг қаҳрамонликлари». Бадиий фильм.
16.10 «Шу куннинг мавзуси».
16.25 Мультэкран.
16.35 «Сенинг вақтинг».
16.55—17.10 «English for children». Болалар учун инглиз тили.
* * *
17.10—18.45 Туркия телевидениеси.
*
18.45 «Мультькарусель».
19.00, 21.10 Эълонлар.
19.05 «Менинг кучам».
19.20 «Телеташриф».
19.40 «Иштирок этувчилар».
20.10 «Тошкент оқшомида».
20.40 «Жаҳон кинематографияси янгиликлари».
21.15 «Долзарб мавзу».
21.35 Киносалон. «Шахсий ҳимоячи». Бадиий фильм. Бош ролларда — Кевин Костнер ва Уитни Хьюстон.
23.30 «Мусиқий олимп».
23.50—24.00 «Хайрли тун!»

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АҲОЛИСИ ДИҚҚАТИГА!

«Ўзбекистон почтаси» Давлат — акциядорлар компанияси 1998 йил учун республика газета ва журналларига обуна бошланганини маълум қилади.

Сиз барча алоқа бўлимларида, обуна қабул қилиш пунктларида ҳам жамоатчи матбуот тарқатувчилар ва хат ташувчилар ёрдамида ўз Севган нашрларингизга обуна бўлишингиз мумкин.

Обуна бўйича керакли маълумотни қуйидаги телефонлар орқали олишингиз мумкин: 133-60-78, 133-67-98, 34-85-88.

БИР ҚЎШИҚЧИ БОЛАНГМАН, ҲАЁТ...

Оҳангаронлик хонанда Тошпўлат Маткаримов билан мулоқот

СУҲБАТДОШИМИЗ ҲАҚИДА ҚИСҚАЧА ИЗОҲ:

Тошпўлат Маткаримов 1960 йилда Оҳангарон туманининг Қорабалиқ қишлоғида туғилган. Тошкентдаги Ҳамза номли мусиқа билим юртида, сўнгра Маданият олийгоҳида таҳсил олган. Оилали, икки фарзанди бор. Мухлисларга «Курама», «Яйра Туркистон» каби ўнлаб қўшиқлари орқали яхши таниш.

Тошпўлат Маткаримов табиатан камтар ва камгап. Бўш вақтларида яхши инсонлар билан ҳамсуҳбат бўлишни хуш кўради. Орзуси — эл суйган хонанда бўлиш. У «агар киши астойдил истаса қишлоқда туриб ҳам танилиши мумкин» деб ҳисоблайди.

— Тошпўлат ака, аслида санъаткор бўлишни орзу қилмаган ва орзу қилмайдиган киши камдан-кам топилса керак. Аммо бу нозик ва ноёб истеъдод ҳаммага ҳам насиб этавермайди. Ана шу маънода бугунги суҳбатимизни, гарчи анъанавий бўлса-да, сизда қўшиқчиликка бўлган иштиёқ қандай пайдо бўлган, деган савол билан бошламоқчимиз...

— Тўғри таъкидладингиз, санъаткорлик — фақат касб эмас! У, аввало, Оллоҳ ўзи истаган бандасига юқтирувчи ёхуд истаган пайтида маҳрум қилувчи илоҳий неъматдир! Агар шундай бўлмаганда, мен — пода боқиб, тупроқ чангитиб юрган бир қишлоқ боласи мурғак қалбим билан санъатга шунчалик меҳр қўя олармидим?!

Билсангиз, Қорабалиқ — Курама тизмалари этагида жойлашган мўъжазгина қишлоқ. Беш-олти ёшлардайим чамаси, қишлоғимиздаги эски дўконда шу пайтгача биз кўрмаган нарса — рубоб сотила бошлади. Янгилик эмасми, чалишни билган ҳам, билмаган ҳам уни харид қилди. Ўшанда отамнинг қўли калталик қилиб, бизга бу созни олиб беролмаганини, маҳалладош ўртоғимдан «рубобингни битта ушлаб кўрай» деб ялинсам ҳам бермаганини эсласам, ҳалиям ғалати бўлиб кетаман... Лекин бадавлат амакиларимникига бориб, ўғлининг рубобини яширинча чалиб юрганимда ҳали ўзимга таниш бўлмаган олам мени бир умр ром қилишини ва бу мўъжизавий оламдан энди чиқиб кетолмаслигимни билмас эдим...

Бахтимизга, мактабда ўқиб юрган кезларим Баҳром ака деган одам бизга мусиқа ўқитувчиси бўлиб ишга келди. Ана шу одам мендаги иштиёқни, ҳавасни кўра билди ва машғулотларда мен билан жиддий шуғулланди. Агар таъкидлаш жоиз бўлса, ана шу фидойи ўқитувчи, раҳматли Баҳром Сатторовни ўзимнинг илк устозим деб биламан.

— Ўзингиз ижро этган биринчи қўшиғингизни эслай оласизми? Биринчи муваффақият ва биринчи муваффақиятсизликни-чи?

— Таниқли хонанда Икромжон Бўроновнинг «Она бебаҳо» деган қўшиғи бор. Мен ана шу қўшиқни айтиб юриб, қишлоқдош отахон-онахонларнинг дуосини олдим, санъат байрамларида ғолиб бўлдим. Булар — менинг илк муваффақиятларим.

Лекин... Дастлабки босқичларда биринчи ўринни олиб, республика Санъат байрамида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритганимда фақат мен эмас, менга қўшилиб бутун мактабдошларим қувонган эди. Улар мени худди катта артистлардай Тошкентга кузатишганди... Аммо кўрик-танлов бошланадиган куни эрталаб ўз-ўзидан овозим бўғилиб қолди. Саҳнага чиқдим, қўшиқни бир амаллаб айтдим, лекин ҳеч қандай ўринга илинмадим. Бу мен учун биринчи муваффақиятсизлик, биринчи алам эди... Мен шунда ўйлаб қолдим, энди шу қишлоққа қандай қайтиб бораман, деб қўрқиб, изтироб чекканман. Аслида мана шундай воқеалар ҳам санъаткор учун сабоқ олса арзийдиган бир мактаб бўлармикан...

— Эшитишимизча, сиз мусиқа сирларини ўрганиш баробарида келгусида театр ва кино артисти бўлишни орзу қилган экансиз. Бу орзудан ўзингиз воз кечдингизми ёки...?

— Йўғ-е... Актёрлик — менинг ушалмаган армоним... Биласизми, ҳаёт қизиқ нарса экан-да... Гоҳ кутилмаган мўъжизаларга рўбарў қилади, гоҳ паст-баланд йўлларда синовдан ўтказади. Мен мактабни битиргач, пойтахтдаги Ҳамза номли мусиқа билим юртида тўрт йил ўқидим. Сўнг ҳужжатларимни театр ва рассомлик санъати олийгоҳига топширдим. Лекин киролмадим. Ҳар ҳолда шу соҳага яқин-ку, деган ўйда Маданият олийгоҳида ўқишни давом эттирдим. Фақат аъло баҳоларга ўқиганим учунми, бу ерда устозлар эътиборига тушдим, менга Тошкентда қолиб ишлаш ва ижод қилишни таклиф қилишди.

— Нега қолмадингиз?

— Ростини айтсам? Шаҳарга ўрганолмадим. Кейин, моддий қийинчилик... Қишлоқ пунктида оддий фельдшер бўлиб ишловчи отамнинг топгани рўзғорга етсинми, олти болани ўқитиб-тарбиялашгами? Раҳматли онам отамнинг ёнида фаррошлик қилардилар... Аввалига «қолайми, кетайми» деган хаёлда иккиланиб юрдим. Аммо олийгоҳни битиришда менга аталган имтиёзли дипломни қўлга олганимда ...

Дилдаги гаплар

... шоир Муҳаммад Юсуф, ажойиб бастакор Анор Назаров... Шунингдек, оҳангаронлик ижодкор дўстларимизнинг шеърларига куй басталаб, тингловчиларга етказиш ҳам мен учун қувонч.

— Тошпўлат ака, республика радиосида, ойнаи жаҳонда эстрада йўлидаги қўшиқларингиз тез-тез бериб турилибди. Бу билан сиз санъатда ўз йўлимни топдим деб ҳисоблай оласизми?

— Бу савол билан бир воқеани ёдимга солдингиз. Айни чет эл мусиқаларига ўзбекча сўзлар ёзиб, ижро қилиб юрган кезларим эди. Уларнинг айримлари радио-телевидениеда ҳам берилган. Бир куни Муҳаммад Юсуф билан Анор Назаровнинг ҳузурига бордик. У киши мени биринчи кўришдаёқ: «Эй бола, сиз бутун дунёнинг мусиқасини қўшиқ қилиб бўлдингиз-ку, қачон ўзингизнинг қўшиғингизни ёзасиз?» деб қолди. Кейин менинг овоз имкониятларимни ўрганиб чиққач, Абдусаид Кўчимов сўзи билан «Яйра, Туркистон» қўшиғини ёзиб берди. Мустақиллик байрами муносабати билан бастакорлар бу янги қўшиқни мухлислар жуда яхши қабул қилишди. Шу қайдга бу таниқли бастакор билан тез-тез ҳамкорлик қиладиган бўлдик.

Биз томондаги қишлоқ аҳолисини оддий атамада «курамалар» ҳам дейишади. Буни қаранг-ки, Анор аканинг отасининг паспортига «миллати» деган жойга «курама» деб ёзилган экан. Анор ака шуни кулиб эслатиб: «Тошпўлат, кел, бир «Курама» деган қўшиқ ёзмаймизми?» деб қолди бир куни. Шоир Барот ака Исроилов шеърини ёзиб берди. Шундан ҳам чиройли қўшиқ бўлди. Бу қўшиқни ижро этганда ўзим ҳам мaза қиламан. Хазилашиб «курама» деймиз-у, ҳафа бўлмайман, аксинча ғурурланаман. Чунки биз яшаётган жойлар ўрнида қадимда бутун дунёга номи кетган Илоқ давлати бўлган. Бу ерда улуғ одамлар яшаган. Бир куни севимли ёзувчимиз Саид Аҳмад қишлоғимиздан ўтаётиб, «бу ер жуда улуғ водий, лекин одамлари ухлаб ётибди» деган эди. Аслида бу гапда жон бор. Ўз тарихимизни, маънавий бойликларимизни биз ёшлар тикламасак, ўз ишимиз, ижодимиз билан халқимизга кўмаклашмасак ўтмиш ҳам, келажак ҳам биздан рози бўлмайди. Мен бирор янги қўшиқни кўп урадиган бўлсам, негадир мана шулар ҳақида ўйлайдиган бўлдим. Дарвоқе, сиз менинг ўз йўлимни топган-топмаганим ҳақида сўраган эдингиз. Инсон равон йўлга ҳеч қачон осонликча чиқмас экан. Менда ҳам ўзимга яраша қийинчиликлар, қоқилишлар бўлди. Насиб этса яхши инсонлар кўмагида шаклланаётган ижодимни «ўз йўлим» деб фахр билан айта оламан...

— Биз маънавият ҳақида кўп гапирамиз. Аслида санъат ҳам унинг ажралмас бир бўлагидир. Бир ижодкор сифатида сиз қандай ўйлайсиз: одамлар ўртасида маънавиятни ўстириш учун нима етишмаяпти?

— ...беминнат қилинадиган эзгулик! Ахир яхшилик-яхшиликка йўл очади. Агар ўзимиздаги бор нарсани, у — билимми, моддий бойликми, бундан қатъий назар, бир-биримиздан қизғанадиган бўлсак, ҳеч нарсага эришолмаймиз. Маънавият аввало, самимиятда, бегараз қилинган яхшиликда намоён бўлади. Масалан, мен ўзим санъат орқасидан элимга танилаяпман. Санъатни севган, қадрлаган халқ учун ҳар қанча хизмат қилсак оз. Агар ҳар кимки, «мен сендан ҳамма қабилида ҳасад йўлига ўтса, ана шу жойда маънавиятнинг издан чиқишига дарз кетади деяверинг. Одам қалби соҳада бўлмасин, одамларга, ҳеч бўлмаса атрофидаги ҳамкасбларга, ночор кишиларга қўлидан келганча саҳоват қилишни ўйласа қийнай. Шунинг учунми, инсонийлик, одамгарчилик, меҳр-муҳаббат мавзуида кўпроқ қўшиқлар айтгим келади...

— Оилангиз ҳақида нима дея оласиз?

— Умр йўлдошим Матлубахон билан икки фарзанди тарбиялаяпмиз. Ўғлим Қамбарали, қизим Махзуна — менинг қанотларим!

— Орзуингиз?

— Ҳеч бўлмаса бир марта «Тошпўлат деган артист бор» деган сўзни эшитиш... Севимли шоиримиз Эркин Воҳидов ёзганидек:

Олов бўлиб ёнсам-у,

Сўнг ўчсам ҳам майлига...

— Агар ўз-ўзингизни танқид қилишга тўғри келиб қолса, биринчи галда қайси камчилигингизни айтган бўлардингиз?

— Етарли даражада талабчан эмаслигимни... Бир ишлаган ҳар нарсада... Бу ишлашасам... Мен ўзимдаги бу камчиликни йўқотишга ҳаракат қилаяпман. Яхши инсонлар билан бирга бўлганингда нимагадир ўзоқрок, ўзоқроқ яшагинг келаверади, ўзинг сезмаган ҳолда бироз яхши кишилик бўлса ўрганасан. Мен ўзимни шундай одамлар қаторида кўришни истайман...

— Одамлардаги қайси фазилатни кўпроқ ёқтирасиз?

— Бировга ёрдам қилса миннат қилмайдиган одамларни яхши кўраман Кейин билимли, суҳбати ширин кишиларни. Яхши инсонлар билан бирга бўлганингда нимагадир ўзоқроқ, ўзоқроқ яшагинг келаверади, ўзинг сезмаган ҳолда бировга яхшилик қилгинг келади, қайҳирли-қайҳирли қўшиқ айтгинг келади.

— «Тошкент ҳақиқати» муштарийларига тилакларингиз?

— Бахт тилайман. Яхши кунларида хизматларида бўлайлик. Мен — оддий бир қўшиқчи учун мана шундай катта минбардан жой ажратгани учун эса газета таҳририятига миннатдорчилик билдираман.

Суҳбатдош
Зарифа ЭРАЛИЕВА.

ҲАР ТЎҒРИДА

УЙҚУСИДА ЮРАДИГАН ОДАМЛАР

НИМА учун баъзи одамлар ухлаётганида ҳам ўрнидан туриб юрадилар? Бундай ҳодисани тушуниш учун аввал уйқунинг нималигини билмоқ лозим.

Уйқу бизга танамиздаги ҳориган барча орган ва тўқималарнинг ҳордиқ чиқариши ва тикланишига ёрдам беради. Афсуски, ҳозиргача илм-фан нима учун ухлашимизни аниқ илмий асослаб бермаган. Фақат мияда қандайдир «уйқу маркази» бору, бу — «марказ» организмнинг уйқу ва уйғоқ ҳолатини бошқариб туради, деган тахмин бор, холос.

Уйқу маркази ишлаётган пайтда икки вазифани бажаради. Жумладан, орган ва тўқималар чарчаб, бирор иш қилишга хоҳиш қолмаганида «уйқу маркази» миянинг бир қисми фаолиятини тўхтатиб, танани хушсиз ҳолатга тушириб қўяди. Бундай ҳолатни мия уйқуси деб аташ мумкин. Қолаверса, «марказ» ички ва ҳаракат органларининг ухлаши учун миянинг айрим асаб толалари фаолиятини тинчлантиради. Бундай ҳолатни тана уйқуси дейишади. Оддий пайтларда уйқунинг бу икки ҳолати бир-бири билан уйғунлашиб кетади. Баъзи шароитларда эса мия уйқуси билан тана уйқуси ўзаро алоқани йўқотадилар. Мия ухлаб тана уйғоқ ҳолда бўлади. Бундай пайтда асаб тизимлари чарчаган кишилар ўрнидан туриб, нима қилаётганликларини ўзлари пайқамаган ҳолда у ёқ-бу ёққа юрадилар.

ФИЛ СИЧҚОНДАН ҚЎРҚАДИМИ?

ХАЛҚ орасида фил сичқондан қўрқади, эмишки, сичқон унинг хартумига кириб кетса, фил нафас ололмай ҳалок бўлади, деган гап тарқалган.

Ҳақиқатан ҳам шундайми? Йўқ, фил сичқондан асло чўчимайди. Агар сичқон унинг хартумига кириб кетгудек бўлса фил чуқур нафас олиб, уни пўкак сингари хартумидан отиб юбориши ҳеч гапмас.

БОШҚОТИРМА ҚАЧОН ПАЙДО БЎЛГАН?

АРТУР Винн деган киши дунёда биринчи бўлиб бошқотирма (кроссворд)ни ўйлаб топиб, 1913 йил 21 декабрь куни уни Нью-Йоркда чиқадиган «Уорлд» газетасининг якшанба сонида эълон қилган. Шундан кейин бошқотирма фақат ана шу газетада босиладиган бўлди.

1924 йилда бошқотирманинг биринчи тўплам китоби нашр қилинди. Илгари бошқотирмалар унчалик оммавийлашмаган бўлса, китоб бўлиб чиққач, дунёда кўпчиликни қизиқтириб қўйди.

Ўзбекистонда кўп газеталар, шу жумладан «Тошкент ҳақиқати» ҳам бошқотирмаларга тез-тез ўз саҳифаларидан жой бериб турипти. Минглаб газетхонларимиз унинг саволларига жавоб топяптилар.

АРТИСТМИ ЁКИ АКТЁР?

БУ икки сўз ўртасида қандай фарқ бор? Актёр — драматик санъатда, яъни кино ва драматик театрда ишлайдиган артистдир. Шу сабабли ҳам асло «цирк актёри», «балет актёри», «эстрада актёри» деб айтиб бўлмайди. Санъатнинг бу турларида фақат артистларгина ишлайдилар. Аммо «театр артисти» деб аташ таомилга кирган.

БАЛИҚ МОЙИДАН ҚУРИЛГАН УЙ

БУНДАЙ уй Англияда ўн йил муқаддам пайдо бўлди. Ўша давргача балиқ ишлаб чиқариши чиқитлари ташлаб юборилларди.

Англия кимёгарлари бу чиқитлардан намгарчиликка ғоят чидамли бўлган янги қурилиш материали — пенополиуретни ихтиро қилгач, шундай бинони қуриш имконияти вужудга келди. Уйнинг деворлари ёзда иссиқни, қишда совуқни ўтказмаганлиги сабабли хоналарга қўшимча иситиш манбалари ўрнатилмаган.

«Элком Осиё — Элком Офис—97»
халқаро кўргазмаси

ЯНГИ ИМКОНИЯТЛАР ОЧАДИ

«Элком Осиё — Элком офис—97» халқаро кўргазмаси мана тўрт йилдирки Марказий Осиё мамлакатларида кенг фаолият кўрсатиб келмоқда. Тошкентда илк бор бу нуфузли кўргазма ўтган йили муваффақият билан ўтгани ҳали томошабинлар ёдидан кўтарилгани йўқ. Ўшанда мазкур кўргазмага 12 мингдан зиёд томошабин ташриф буюрган эди.

— Бу йилги халқаро кўргазма ўз кўлами ва экспозицияларга бойлиги билан, энергетика, электрофикация, алоқа ва компьютер техникаси соҳасида пойтахтимиз Тошкентда ўтказилаётган энг катта кўргазмалардан бири ҳисобланиб, унда ўндан зиёд мамлакатнинг 52 дан ортиқ машҳур фирма ва компаниялари иштирок этаётгани билан ҳам аҳамиятлидир. Буюк Британия, Германия, Латвия, Россия, АҚШ, Туркия, Франция, Швейцария, Япония каби энергетика ва электроника соҳаларида анча илгарилаб кетган мамлакатлар қатори Ўзбекистон ҳам ўз маҳсулотлари билан бу кўргазмада иштирок этмоқда, — дейди куни кеча бўлиб ўтган матбуот йиғилишида сўзга чиққан Германия электротехника ва электрон саноати Марказий ассоциациясининг матбуот ва жамоатчилик билан ишлаш бўлимининг бошлиғи Михаил Райшман. — Бу борада Ўзбекистон билан Германия ўртасидаги алоқалар тобора кенгайиб бормоқда. Маълумотларни қайта ишлаш техникаси, электр энергиясини ишлаб чиқариш ва тақсимлаш, ўлчов техникалари, автоматлаштириш тизими ва тиббий техникалар соҳаси ҳам немис—ўзбек савдо муносабатларининг муҳим бўғинини ташкил этмоқда. Кўргазма доирасида Германия Федератив Республикасининг расмий тақдимот маросимининг ўтказилиши ҳам икки томонлама ҳамкорликнинг самарали истиқболларини белгилаб берибгина қолмай, балки ўзаро тажриба алмашиш ва бундан буёнги савдо ва кооперация муносабатларини янада ривожлантиришда кўприк вазифасини ўташи, шубҳасиз.

Кўргазмада хорижий фирмалар ва телекоммуникация, электротехника соҳасида ихтисослашган компанияларнинг иштирок этиши ўзбек мутахассисларига замонавий технология ва ускуналар билан яқиндан танишиш имконини берибгина қолмай, чет эллик ҳамкасблари билан амалий ҳамкорлик алоқаларини ўрнатишларига ҳам мустаҳкам замин яратади.

Жаҳонга машҳур AEG, Raychem, Rico, Rohde, Сименс ва Сименс Никсдорф компаниялари қаторида Ўзбекистоннинг «Ал Бухорий», «АТК Турон», «Қанот — С», «Найтов ва Шариф» савдо фирмалари Acer, Apple, Canon, IBM, NEC, Филипс, Рэнк Ксерокс ва Самсунг маҳсулотларини ўз кўзи билан кўришга иштиёқманд мухлисларни шу кунларда «Ўзэкспомарказ»нинг тўртинчи ва бешинчи павильонларига таклиф қиламиз.

Миржалол МИРАЛИЕВ.

МАВСУМ БОШЛАНДИ

БЎСТОНЛИҚ туманидаги Чимён спорт мажмуаси яқинда ёш саёҳатчи ва ўлкашунослар билан гавжум бўлди. Улар болалар ва ёшлар саёҳатчилиги ва ўлкашунослиги республика марказининг янги мавсуми очилишига бағишланган байрам шодиёнасига тўпланган эдилар.

Чиндан ҳам республика маркази бу тадбирни катта тайёргарлик билан бошлаб юборди. Унда марказ тўгаракларининг ҳисоботлари тингланди. Ўлкамиз бўйлаб уюштирилган экспедициялар натижалари эълон қилинди. Серқуёш республикамизнинг диққатга сазовор жойлари акс этган ҳужжатли фильмлар кўрсатилди.

Янги мавсум бошланиши билан ёш саёҳатчи ва ўлкашуносларнинг Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги бошқарма бошлиғи Ш. Шафиев, марказнинг фахрий педагоги, халқ ўқитувчиси Ҳ. Иноғомов ва бошқалар қизғин табрикладилар. Биринчи ўзбек альпинисти Икром Назаровнинг ҳаяжонли сўзлари йиғилганларда қизиқиш уйғотди. Шодиёна «Эремурс» экологик клуби фаолиятига бағишлаб суратга олинган ҳужжатли фильм намойиши билан ниҳоясига етди.

— Янги мавсум давомида кўпгина саёҳат ва юришлар уюштирилади, — дейди марказ директори Ш. Назаров. — Марказимизнинг Каронкўл базасида ўтказиладиган ёш саёҳатчи ва ўлкашунослар мусобақасига ҳам қизғин ҳозирлик кўрилмоқда.

Акбар АЛИЕВ.

Об-ҳаво

ФУРСАТ ҒАНИМАТ

Далаларимизда пахта йиғим-терими авж олган шу кунларда об-ҳавонинг нисбатан очиқ ва мўътадил келиши айни муддаодир.

Гидрометеорология марказининг хабарига кўра 4-8 октябрь кунлари пойтахтимиз Тошкентда ва вилоятимизда об-ҳавонинг қисман ўзгариши кузатилади. Ҳарорат кечалари 11-16, кундуз кунлари эса 27-32 даража атрофида иссиқ бўлади. Ҳафтанинг охирига бориб қисқа муддатли ёғингарчилик бўлиш эҳтимоли бор. Ҳарорат эса, 23-28 даража.

Футбол

МАЙДОНГА ТУШДИНГМИ, ҲАЛОЛ КУРАШ!

Одобсиз фарзанд энг аввало оилада, сўнг қўни-қўшни ва маҳаллада ёмон кўринганидек, майдонда ўзини тута билмаган, мусобақа қонун-қоидаларига риоя қилмаган футболчи ҳам қанчалик тажрибали ва номдор бўлмасин пировардида муҳлислар назаридан қолади. Мамлакат ички биринчиликларида ҳакамлар томонидан бир учрашувда икки-уч футболчини майдондан чиқариб юбориш, бир неча ўйинчиларга огоҳлантириш бериш оддий бир ҳолга айланиб қолди.

Сўнгги 27-турда ҳам бундай кўнгилсиз ҳолатлар яна қайд этилди. 4 футболчи майдондан чиқариб юборилди. 32 футболчи огоҳлантириш олди. Бу «ўртача» кўрсаткич ҳисобланади. Гоҳо-гоҳо мутахассис ва муҳлислар ўртасида «Агар бизнинг ҳакамларимиз чет эллик ҳакамлар сингари қаттиққўл бўлишса борми, ҳар сафар жамоанинг камида учдан икки қисми огоҳлантириш олган ва майдондан чиқариб юборилган бўларди», деган фикрларни эшитиб қоламан. Чиндан ҳам ҳакамларимиз «майда-чуйда» интизомсизликларни инобатга олишмайди. Сўнгги турда «Дўстлик» ўз майдонида «Пахтакор»ни қабул қилди ва 3:1 ҳисобида ғалабага эришди. Жаъфар Ирисметов 8-, 67- ва 86-дақиқаларда «Пахтакор» дарвозасига учта тўп киритиб, «хет-рик»ка эришди. Битта жавоб тўпини Ёрқин Назаров киритди. Асабий ўтган бу учрашувда пахтакорчилар Н.Ширшов ва А.Азизов огоҳлантириш олишди. Пахтакорчи А.Абдураимов билан «Дўстлик» ҳимоячиси Р.Шоймардонов ўзаро қўполлиги учун майдондан чиқариб юборилди. Эътибор беринг Н.Ширшов, А.Абдураимов, Р.Шоймардонов. Бу уч ўйинчи Ўзбекистон терма жамоасининг аъзолари ҳисобланади. Азамат билан Рустам эрта-индин терма жамоамиз сафида бирга майдонга тушиши эҳтимолдан ҳоли эмас. Хўш, ана шу икки футболчи ўртасида кеча бўлиб ўтган «низо» эртага буткул барҳам топади деб ким кафолат бера олади?! Умуман, майдонда ўзини тута билмаган, ҳалол, чинакамига кураша олмаган спортчи обрў-эътибор топа оладими? Айнан мана шу касаллик терма жамоамизга ҳам панд бераётгани аён-ку! Бирлашган Араб Амирликлари билан бўлган ўйинда Павел Бугало, Андрей Федоров, Олег Шацких нега майдонга тушишмади? Чунки улар аввалги учрашувларда интизомсизликлари туфайли огоҳлантириш олишган эди. Шуҳрат Мақсудов эса ўта масъулиятли ўйинда майдондан чиқариб юборилди. Бир сўз билан айтганда инсонлар қонунга амал қилганларидек, футболчиларимиз ҳам майдонда тартиб-интизомга риоя этмас эканлар, футболимиз равнақ, обрў-эътибор топмайди. Майдонга чиқдингми, ҳалолига бел-лаш!

27-турнинг марказий учрашувларидан бири Тошкентда бўлди. Пешқадам МҲСК «Нефтчи» жамоасини қабул қилди. 26-дақиқада Р.Маталиев ҳисобни очди. Бироқ бу ўйинда ҳам «хет-рик» қилган Ойбек Усмонхўжаев 39-дақиқада ҳисобни тенглаштирди. 53-дақиқада эса жамоасини олдинга олиб чиқди. 72-дақиқада А.Писарев вазиятни тенглаштирди. Бироқ 2:2 ҳисоби икки дақиқадан сўнг ўзгарди. Ойбек Усмонхўжаев жамоасига ғалаба келтирган учинчи тўпни киритди. Биринчи даврадагидек бу сафар ҳам армиячилар 3:2 ҳисобида ғалабага эришдилар. Қолган учрашувларда қуйидаги натижалар қайд этилди: «Трактор» — «Сўғдиёна» — 1:1, «Атласчи» — «Янгиер» — 1:0, «Зарафшон» — «Чилонзор» — 5:1, «Насаф» — «Навбаҳор» — 3:1, «Косонсой» — «Андижон» — 1:1, «Хоразм» — «Афросиёб» — 1:0, «Бухоро» — «Сурхон» — 3:0.

Сиз севган жамоа бугун нечанчи ўринни эгаллаб турипти?

	Ў	Ю.	Д.	М.	Т-Н.	О.
МҲСК	27	23	3	1	85-30	72
НЕФТЧИ	27	21	2	4	80-25	65
НАВБАҲОР	27	17	5	5	71-32	56
ДЎСТЛИК	27	17	4	6	66-33	55
ПАХТАКОР	27	15	5	7	49-25	50
НАСАФ	27	11	7	9	51-45	40
ЗАРАФШОН	27	11	3	13	45-45	36
СЎҒДИЁНА	27	10	6	11	33-41	36
БУХОРО	27	10	5	12	34-45	35
ХОРАЗМ	27	10	3	14	49-67	33
ТРАКТОР	27	8	8	11	36-46	32
СУРХОН	27	8	7	12	30-48	31
АНДИЖОН	27	7	6	14	36-49	27
КОСОНСОЙ	27	8	3	16	27-52	27
ЯНГИЕР	27	6	6	15	36-53	24
АФРОСИЁБ	27	6	6	15	24-56	24
ЧИЛОНЗОР	27	6	5	16	37-48	23
АТЛАСЧИ	27	6	2	19	27-76	20

Бугун «Чилонзор» — «Дўстлик» — учрашуви билан 28-тур ўйинлари бошланади. Эртага «Янгиер» «Зарафшон»ни, «Андижон» «Атласчи»ни, «Афросиёб» «Косонсой»ни, «Сўғдиёна» «Хоразм»ни, «Бухоро» МҲСКни, «Сурхон» «Навбаҳор»ни, «Нефтчи» «Трактор»ни, «Пахтакор» «Насаф»ни қабул қилади.

Шарофиддин УМУРЗОҚОВ.

ҒАЛАБА БИЛАН ҚАЙТИШДИ

БИШКЕКДА от спорти бўйича халқаро мусобақа ниҳоясига етди. Унда Қозоғистон, Қирғизистон, Ўзбекистон, Хитой ва Белгиядан 40 нафар спортчи иштирок этди. Республикамиздан бу мусобақада тўққиз спортчи қатнашди.

Команда ҳисобида терма командамиз биринчи ўринни эгаллади. Қозоғистонликлар иккинчи, Қирғизистонликлар учинчи ўринни олишди. Ўзбекистонлик Александр Мартинов олтин, Сергей Шмелев кумуш соврин билан тақдирланди.

— Бу мусобақадаги ғалаба спортчиларимизга йирик халқаро учрашувларда иштирок этиш ҳуқуқини беради, — дейди Ўзбекистон от спорти федерациясининг бош котиби Равшан Саъдуллаев. — Спортчиларимиз, хусусан, 1998 йилнинг декабрида Бангкокда бўлиб ўтадиган Осиё ўйинларида иштирок этадилар.

С. ТЕН,
ЎзА мухбири.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ • TOSHKENT HAQIQATI

Муассис: ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ ҲОКИМЛИГИ

Бош муҳаррир Фатҳиддин МУҲИДДИНОВ

Манзилимиз: 700000, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32.

Телефонлар: хатлар ва оммавий ишлар бўлими: 33-40-48 Эълонлар: 33-99-15, 36-57-27.

● Эълон ва билдирувлардаги факт ҳамда далилларнинг тўғрилиги учун реклама ва эълон берувчилар масъулдир.

Рўйхатдан ўтиш тартиби: №8. Буюртма Г-0657. Ҳажми – 2 табоқ, офсет усулида босилди, қоғоз бичими А-2. Саҳифаловчи: Музаффар ҚЎЧҚОРОВ. Адади 8.771 нусха.

"Шарқ" нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: "Буюк Турон" кўчаси, 41-уй. Нашр кўрсаткичи: 64672. Босишга топшириш вақти – 20. 30. Босишга топширилди – 19.00. 1 2 3 4 5 6